

A N N E F R A N K

HISTORIAA NYKYPÄIVÄLLE

ANNE FRANK

”Minunlaiselleni ihmiselle päiväkirjan kirjoittaminen on kummallinen kokemus. Ei vain siksi, etten ole vielä koskaan kirjoittanut päiväkirjaa, vaan minusta tuntuu, ettei kukaan – en minä eikä kukaan muukaan – ole myöhemmin kiinnostunut kolmetoistavuotiaan tytön tunteenvuodatuksista.”

Anne Frank saa päiväkirjan, kun hän täyttää 13 vuotta. Joitakin viikkoja myöhemmin hänen elämänsä muuttuu täysin, kun hän joutuu piiloutumaan natseilta. Yli kahden vuoden ajan Anne pitää päiväkirjaa ajatuksistaan, tunteistaan ja kokemuksistaan. Hän ei voi mitenkään aavistaa, että miljoonat ihmiset ympäri maailmaa tulisivat lukemaan hänen päiväkirjansa.

A N N E F R A N K

HISTORIA I NUTID

ANNE FRANK

”För en sådan som jag är det en mycket besynnerlig känsla att skriva dagbok. Inte nog med att jag aldrig någonsin skrivit förr, jag har dessutom på känn att varken jag själv eller någon annan längre fram kommer att ha något intresse av en trettonårig flickas utgjutelser.”

På sin trettonde födelsedag får Anne Frank en dagbok. Några veckor senare förändras hennes liv då hon måste gå under jorden. Under mer än två år skriver hon vad hon tänker, känner och upplever i dagboken. Hon kan inte föreställa sig att miljoner människor kommer att läsa den senare.

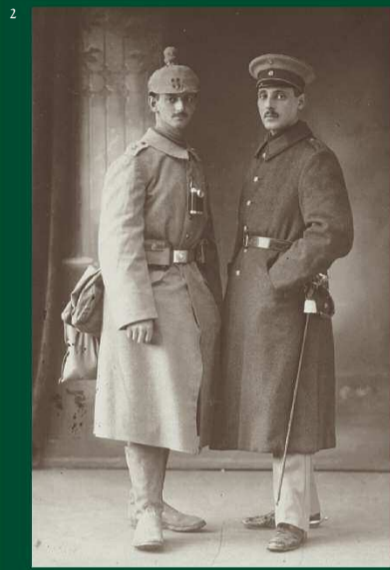
1 Annen vanhempien häät 12. toukokuuta 1925.

Anne Franks föräldrars bröllop, den 12 maj 1925.

”Minä tulin sitten hänen jälkeensä kahdestoista kesäkuuta 1929”

ANNE FRANK
 ”Isäni, kaikkein kultaisin isä mitä koskaan olen tavannut, meni naimisiin vasta kolmekymmentäkuusivuotiaana äitini kanssa, joka oli silloin kaksikymmentäviisi vuotta vanha. Sisareni Margot syntyi vuonna 1926 Frankfurt am Mainissa Saksassa. Minä tulin sitten hänen jälkeensä kahdestoista kesäkuuta 1929.”

Anne Frank on Otto Frankin ja Edith Frank-Holländerin kahdesta tyttärestä nuorempi. Frankien ja Holländerien suvut olivat asuneet jo sukupolvien ajan Saksassa. Frankit olivat liberaaleja juutalaisia. He tunsivat olevansa juutalaisia, mutta he eivät olleet syvästi uskonnollisia. Saksan väestöstä oli vuonna 1930 juutalaisia yksi prosentti, kaikkiaan yli 500 000 henkeä.

2 Annen isä (vasemmalla) ja hänen setänsä Robert Frank palvelivat upseereina Saksan armeijassa ensimmäisessä maailmansodassa (1914-1918).

Annes pappa (till vänster) och hennes farbror Robert som tyska officerare under första världskriget (1914-1918).

3 Isänti Frank työskenteli sairaanhoitajana ensimmäisessä maailmansodassa.

Annes farmor som sjuksköterska på ett militärsjukhus under första världskriget.

”Den 12 juni 1929 kom så jag”

ANNE FRANK
 ”Far, den snällaste rara pappa jag någonsin träffat, hade hunnit fylla trettiosex år när han gifte sig med mor som då var tjugofem år. Min syster Margot föddes 1926 i Frankfurt am Main i Tyskland. Den 12 juni 1929 kom så jag.”

Anne Frank är Otto Frank och Edith Frank-Holländers andra dotter. I flera generationer har familjerna Frank och Holländer bott i Tyskland. Familjen Frank är liberala judar. De känner sig knutna till den judiska tron men är inte djupt religiösa. 1930 är ungefär 1% av den tyska befolkningen judar, ca. 500.000 människor.

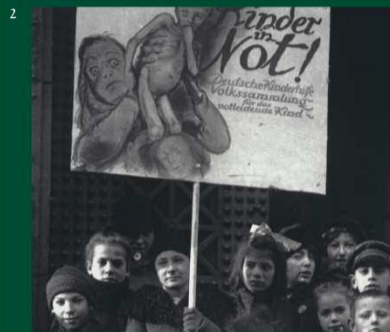

1 Versaillesin sopimuksen vastainen mielenosoitus Reichstagin, parlamenttirakennuksen edessä Berliinissä, 1932.

En demonstration mot Versaillesfördraget vid riksdagen i Berlin, 1932.

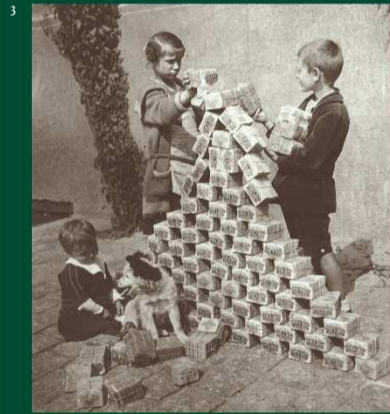
TALOUSKRIISI SAKSASSA

Ensimmäinen maailmansota päättyi vuonna 1918 Saksan häviöön. Saksan tuomittiin Versaillesin rauhansopimuksessa raskaisiin sotakorvauksiin. Miljoonat saksalaiset jäivät työttömäksi ja elivät köyhyydessä. Inflaatio on korkea. Vuonna 1923 Saksan markka oli käytännössä menettänyt arvonsa. Suuri osa saksalaisista on katkeroitunutta ja haukoo koston. Vuonna 1923 puhkeaa maailmanlaajuinen talouskriisi, jonka vaikutus on Saksassa erityisen suuri. NSDAP (Saksan kansallissosialistinen työväenpuolue) on pieni Adolf Hitlerin johtama ääri-nationalistinen puolue. Hitlerin mukaan kaikki ongelmat Saksassa johtuvat juutalaisväestöstä ja hän lupaa myös ratkaista maassa vallitsevan työttömyyden ja köyhyyden.

2 Keräys hädänalaisten lasten hyväksi Berliinissä, 1920.

Insamling för nödlidande barn i Berlin, 1920.

3 Lapsset leikkivät arvonsa menettäneillä seteleillä, 1923.

Barn leker med en packe sellar som blivit värdelösa, 1923.

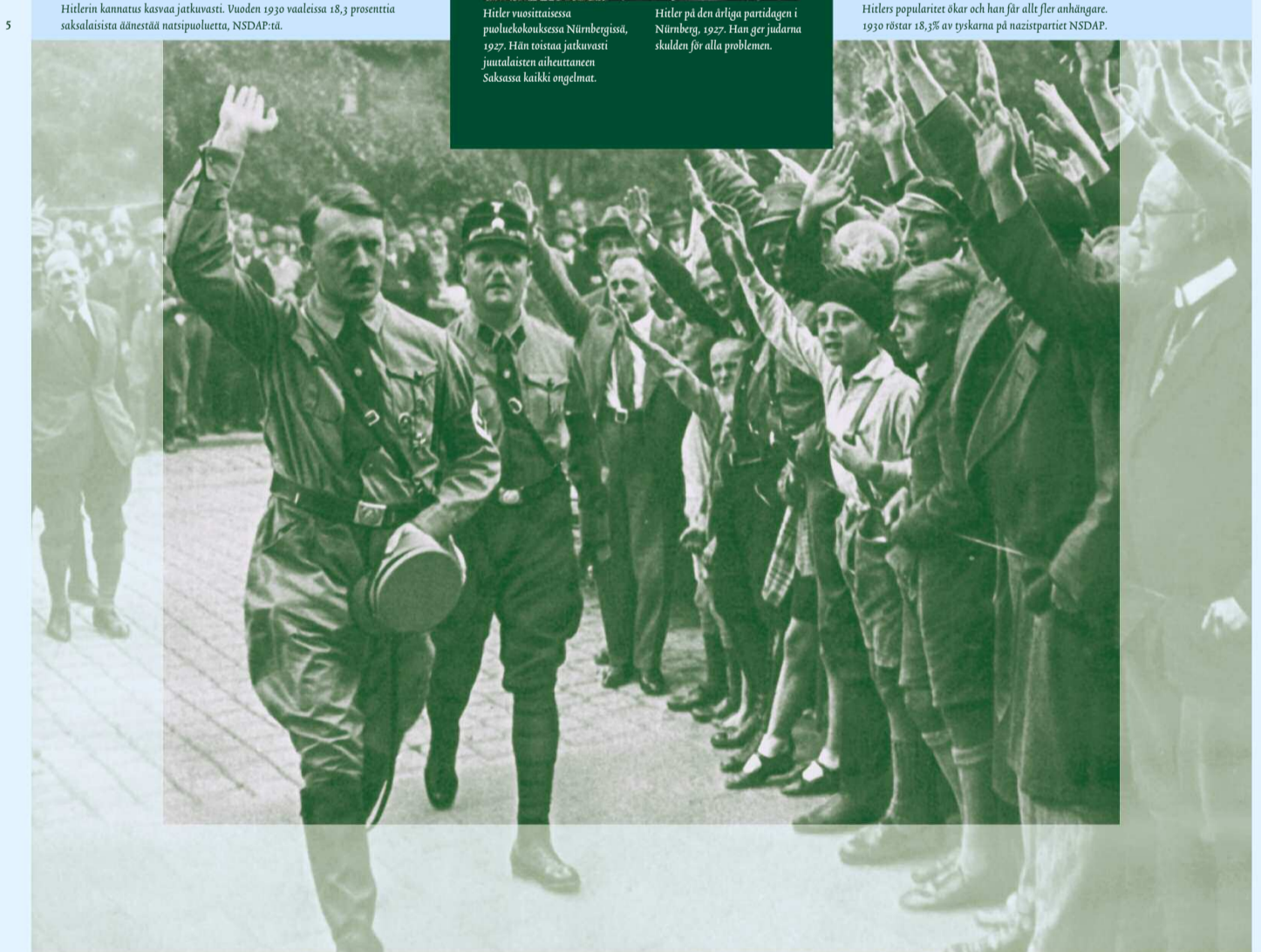
4 Hitler vuosittaisessa puoluekokouksessa Nürnbergissä, 1927. Hän toistaa jatkuvasti juutalaisten aiheuttaneen Saksassa kaikki ongelmat.

Hitler på den årliga partidagen i Nürnberg, 1927. Han ger judarna skulden för alla problemen.

KRIS I TYSKLAND

Det första världskriget slutar 1918 med en förlust för Tyskland. Enligt fredsfördraget som undertecknades i Versailles tvingas Tyskland betala skadestånd. Miljoner människor blir arbetslösa och lever i stor fattigdom. Inflationen är hög, 1923 är pengarna så gott som värdelösa. Många tyskar är förbittrade och hyser hämndkänslor. 1929 slår en ekonomisk kris till i hela världen. Tyskland drabbas extra hårt. Nationalsocialistiska tyska arbetarepartiet (NSDAP), ett litet extremnationalistiskt politiskt parti under ledning av Adolf Hitler, ger judarna skulden för alla problem. Adolf Hitler säger sig också ha lösningen på arbetslösheten och fattigdomen.

Hitlers popularitet ökar och han får allt fler anhängare. 1930 röstar 18,3% av tyskarna på nazistpartiet NSDAP.

1 Anne ja Margot isänsä kanssa, 1931.

Anne, Margot och deras pappa, 1931.

”Asuin Frankfurtissa neljänteen ikävuoteeni asti”

OTTO FRANK

”Jo vuonna 1932 kaduilla marssi SA:n joukkoja laulaen: Kun juutalaisveri veitsistä roiskuu...’
Otin asian heti puheeksi vaimoni kanssa:
’Meidän on päästävä täältä pois!’.”

Otto ja Edith ovat hyvin huolissaan tulevaisuudesta. Natsien asema vahvistui entisestään ja he tulivat jatkuvasti röyhkeämmiksi. Talouskriisin vuoksi toiminta vähenee pankissa, jossa Otto työskentelee. Otto ja Edith haluavat muuttaa maasta ja miettivät, missä he voisivat aloittaa uuden elämän. Margot ja Anne ovat täysin tietämättömiä vanhempinsa huolista.

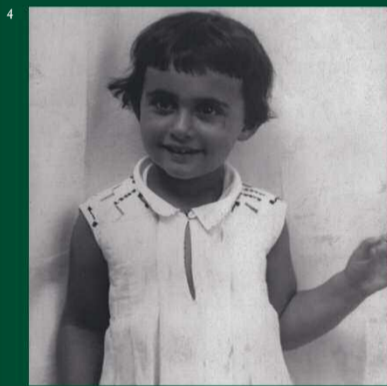
2 Lokakuussa 1933 Anne ja Margot asuvat isoäiti Holländerin luona Saksan Aachenissa, lähellä Hollannin rajaa.

I oktober 1933 stannar Anne och Margot med deras mormor Holländer i Aachen (Tyskland), nära den holländska gränsen.

Anne lokakuussa 1933.

Anne, oktober 1933.

3 Margot Frank vuonna 1929. Hän on kolmivuotias sisarensa Annen syntyessä.

Margot Frank, 1929. Hon är tre år gammal när hennes syster Anne föds.

”Tills jag var fyra år bodde jag i Frankfurt”

OTTO FRANK

”1932 kom stormtrupperna SA förbimarscherande. De sjöng: ”När judeblod droppar från kniven...”
Jag tog upp det med en gång med min fru:
”Hur ska vi komma iväg härifrån?”

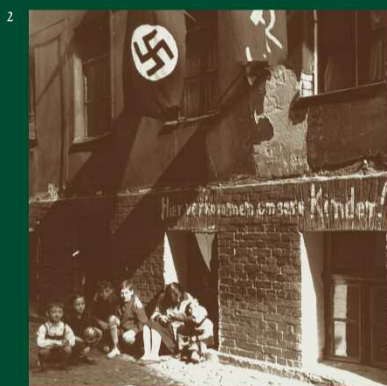
Otto och Edith är oroliga för framtiden. Nazisterna blir starkare och brutalare. Dessutom leder den ekonomiska krisen till att affärerna går allt sämre på banken där Otto arbetar. Otto och Edith vill fly och undrar om det finns något land där de kan bygga upp en ny tillvaro. Margot och Anne märker inget av föräldrarnas oro.

1 "Hitler: viimeinen toivomme."
NSDAP:n vaalimainos vuodelta 1932.

HITLER VOITTAÄ VAALIT

Vuonna 1932 Saksassa on lähes 6 miljoonaa työtöntä. Radikaalit, demokratiaa vastustavat puolueet alkavat kiinnostaa yhä useampia saksalaisia. Sekä kommunistit että kansallissosialistit lupaavat ratkaista kaikki yhteiskunnalliset ongelmat. Poliittiset mielipide-erot ratkaistaan usein kadulla. NSDAP voittaa vaalit ja siitä tulee marraskuun 1932 vaaleissa 33 prosentilla äänistä Saksan suurin puolue.

2 Berliinin köyhälistökaupunginosaa vuonna 1932. Kadulla asuu sekä kommunisteja että kansallissosialisteja. Seinässä on teksti: "Lapsemme näivettyvät täällä kuoliaaksi."

En fattig stadsdel i Berlin 1932. På den här gatan bor kommunister och nationalsocialister. På husfasaden står det: "Här går våra barn en långsam död till mötes."

"Hitler: vårt sista hopp."
NSDAPs valaffisch, 1932.

HITLER VINNER VALET

Är 1932 är nästan 6 miljoner tyskar arbetslösa. Allt fler tyskar känner sig lockade till radikala, antidemokratiska partier. Både kommunister och nationalsocialister utlovar lösningar på alla problem. Politiska motsättningar yttrar sig ofta i gatuslagsmål. Nationalsocialisterna utnyttjar denna strid till sin fördel och vinner valet i november 1932. Med 33% blir man det största partiet i parlamentet.

3 Hitler ihallijointensa ympäröimänä vuonna 1932.

Hitler mitt ibland sina beundrare, 1932.

4 NSDAP:n vastainen mielenosoitus. Vuonna 1932 natsilla on vielä paljon vastustajia.

Är 1932 har nazisterna fortfarande flera motståndare. Det här är en demonstration mot NSDAP.

Arbetslösa i kö framför arbetsförmedlingen i Hannover. På planket står det: "Rösta på Hitler!"

5 "Työttömiä jonottamassa Hannoverin työvoimatoimiston edessä. Lankkuaidassa on teksti: "Äänestäkää Hitleriä!"

1 Anne ja Margot asuvat äitinsä kanssa isoäiti Holländerin luona Aachenissa sillä aikaa, kun Otto valmistelelee perheensä maahanmuuttoa Amsterdamissa.

Medan Otto förbereder emigrationen i Amsterdam bor Anne och Margot med sin mamma hos mormor Holländer i Aachen (Tyskland).

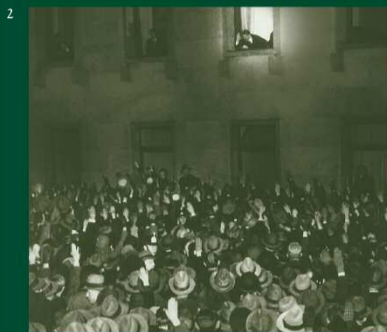
”Maailmani romahti...”

OTTO FRANK

”Maailmani romahti. Minun oli hyväksyttävä tosiasiat ja vaikka sydäntäni särki, ymmärsin että Saksa ei ollut koko maailma ja lähdin sieltä lopullisesti.”

30. tammikuuta 1933 Hitleristä tulee Saksan valtakunnankansleri. Uudet vallanpitäjät paljastavat pian todelliset aikeensa. Ensimmäiset juutalaisvastaiset lait hyväksytään ja Saksan juutalaisten vainoaminen alkaa.

Otto Frank päättää nyt lähteä Saksasta. Hän yrittää löytää työtä Alankomaista, missä hänellä on liike yhteyksiä. Yritys onnistuu ja Frankit muuttavat Amsterdamiin.

2 Adolf Hitleristä tulee valtakunnankansleri 30. tammikuuta 1933.

Adolf Hitler blir rikskansler den 30 januari 1933.

3 Maailman lehdistössä kirjoitetaan paljon natsien juutalaisiin kohdistamasta terrorista. Natsien mukaan kyse on juutalaisten propagandasta ja he järjestävät 1. huhtikuuta 1933 juutalaisten lakimiesten, lääkäreiden, liikkeenharjoittajien ja tavaratalojen vastaisen boikotin.

I utländska media skrivs det mycket om nazisternas våld mot judarna. Nazisterna hävdar att det är judisk propaganda och den 1 april 1933 organiserar man en bojkott mot judiska advokater, läkare, affärer och varuhus.

4 Anne, Edith ja Margot Frank 10. maaliskuuta 1933. Tietzin tavaratalossa Saksan Frankfurtissa oli valokuva-automaatti, jossa saattoi passikuvaa ottacsaan myös punnita itsensä.

Anne, Edith och Margot Frank, den 10. mars 1933. Tietz varuhus i Frankfurt (Tyskland) hade en telefonkiosk där man kunde väga sig och ta passifoton av sig själv.

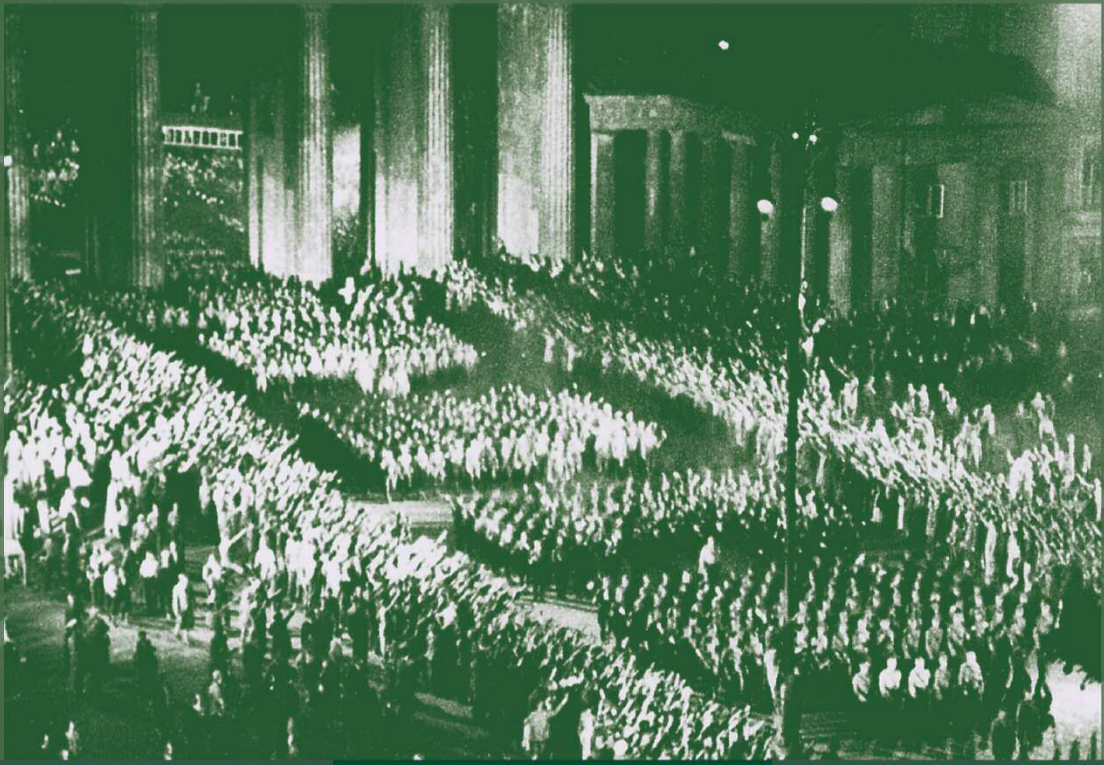
”Världen omkring mig rasade samman...”

OTTO FRANK

”Världen omkring mig rasade samman och jag var tvungen att göra något. Trots att det var smärtsamt insåg jag att Tyskland inte var hela världen och jag lämnade landet för gott.”

Den 30 januari 1933 blir Hitler Tysklands rikskansler. Det tar inte lång tid innan de nya makthavarna visar sitt rätta ansikte. De första antijudiska lagarna antas och en hetskampanj emot judarna i Tyskland tar sin början.

För Otto Frank har stunden kommit att lämna Tyskland. Han försöker hitta arbete i Nederländerna där han har affärskontakter och det lyckas. Familjen Frank emigrerar till Amsterdam.

1 NSDAP:n soitukulkue Berliinissä, 1933.

DIKTATUURI

NSDAP:n toimenpiteet eivät kohdistu ainoastaan juutalaisiin, vaan myös poliittisiin vastustajiin. Etenkin kommunisteja ja sosiaalidemokraatteja vainotaan ja suljetaan keskitysleireihin. Myös epäsakalaisena pidetty taide, kirjallisuus ja musiikki kielletään. Kirjoja poltetaan rovioissa kadulla. Kirjailijoita, taiteilijoita ja tiedemiehiä pakenee ulkomaille. Juutalaiset virkamiehet ja opettajat erotetaan virasta. Saksa ei ole enää demokraattinen valtio.

2

23. maaliskuuta 1933 eduskunta hyväksyy valtalain, jolla Hitler voi hallita ilman eduskuntaa. Vain sosiaalidemokraatit äänestävät valtakia vastaan. Kommunismine puolue on tällöin jo kielletty.

Den 23 mars 1933 röstar riksdagen för att Hitler ska kunna regera utan riksdagens medgivande eller kontroll. Bara socialdemokraterna, det vill säga de som ännu inte arresterats eller flytt, röstar emot. Det kommunistiska partiet har redan förbjudits.

DIKTATUR

NSDAP angriper inte bara judar utan också politiska motståndare. Framför allt kommunister och socialdemokrater förföljs och förs till koncentrationsläger. Viss konst, litteratur och musik förbjuds. Böcker bränns på gatorna. Många författare, konstnärer och vetenskapsmän flyr utomlands. Demokratien avskaffas. Judiska stats tjänstemän och lärare avskedas.

3

Toukokuussa 1933 kirjoja poltetaan julkisesti rovioissa. Ne kirjoittaneet kirjailijat, joista monet olivat juutalaisia, leimataan "epäsakalaisiksi".

I maj 1933 arrangeras offentliga bokbål. Författarna, varav många är judar, stämplas som "ötyiska".

4

"Führer, me kannattamme sinua! Kaikki me sanomme: kyllä!" Vuoden 1933 puolivälissä NSDAP on ainoa puolue Saksassa. Kaikki muut puolueet on kielletty.

"Führer, vi följer dig! Alla säger ja!" I mitten av 1933 har alla partier förbjudits. Det enda tillåtna partiet är NSDAP.

5 Politiska motståndare arresteras, mars 1933.

5 Poliittisia vastustajia pidätetään maaliskuussa 1933.

1 Anne Montessorikoulussa, 1935.

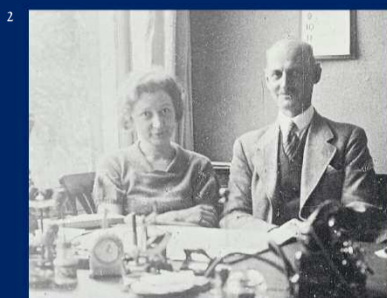
Anne på Montessoriskolan, 1935.

”Hollantiin”

ANNE FRANK

”Koska olemme täysverisiä juutalaisia, isäni muutti vuonna 1933 Hollantiin. Hänestä tuli hollantilaisen hillotehtaan Opektan johtaja.”

Otto Frank aloittaa liiketoimintansa. Hänen yrityksensä myy Opektaa, hillojen hyytelöittämiseen käytettävä gelatiinia. Frankit muuttavat Merwedepleinille, joka sijaitsi uudella asuinalueella Amsterdamissa. Kortteliin muuttaa jatkuvasti uusia saksalaisia pakolaisia. Anne ja Margot menevät kouluun ja oppivat nopeasti hollantia.

2 Otto Frank sihteerinsä Miep Giesin kanssa. Miep aloitti työt vuonna 1933.

Otto Frank och hans sekreterare Miep Gies. Miep började arbeta hos honom 1933.

3 Anne ystäviensä Eva Goldbergin (vasemmalta) ja Sanne Ledermannin (koskella) kanssa Merwedepleinillä Amsterdamissa, 1936.

Anne med hennes kamrater Eva Goldberg (till vänster) och Sanne Ledermann (i mitten) på Merwedeplein (Amsterdam), 1936.

4 Margot ja Anne ystäviensä Ellen Weinbergerin (toinen vasemmalta) ja Gabrielle Kahnin (oikealla) kanssa. Kuva on otettu Kahnin perheen kotona Amsterdamissa vuonna 1934.

Margot och Anne med deras kompisar Ellen Weinberger (andra från vänster) och Gabrielle Kahn (till höger). Fotot är taget i familjen Kahns hem i Amsterdam, 1934.

”Till Nederländerna”

ANNE FRANK

”Eftersom vi är fullblodsjudar för far 1933 till Holland. Han blev direktör för Nederlandse Opekta AB för syltberedning.”

Otto Frank börjar bygga upp sin firma som säljer Opekta, ett förtjockningsmedel för syltillverkning. Familjen Frank flyttar in i en lägenhet på Merwedeplein, ett nybyggt område i Amsterdam. Många flyktingar från Tyskland flyttar in i det här området. Anne och Margot går i skolan och lär sig snabbt nederländska.

1 Massiiviset, kurinalaiset joukkotapahtumat tekevät moniin suuren vaikutuksen.

Välregisserade massmöten gör ett starkt intryck på många.

NATSI-IDEOLOGIA VALTAA SAKSAN

“Laki ja järjestyks” on palannut Saksaan. Maa vaurastuu. Natsille on ensisijaisen tärkeää kasvattaa nuoriso hyväksi natsiksi. Tiedotusvälineet (radio, lehdistö ja elokuva) levittävät vain natsi-ideologiaa. Hitler ja hänen puolueensa ovat hyvin suosittuja kansan keskuudessa. Vastustajiakin on, mutta useimmat heistä pysyvät hiljaa, koska he pelkäävät väkivaltaa ja vangitsemista. Juutalaisvastaiset toimenpiteet hyväksytään kaiken muun ohella. Vastustusta on vähän.

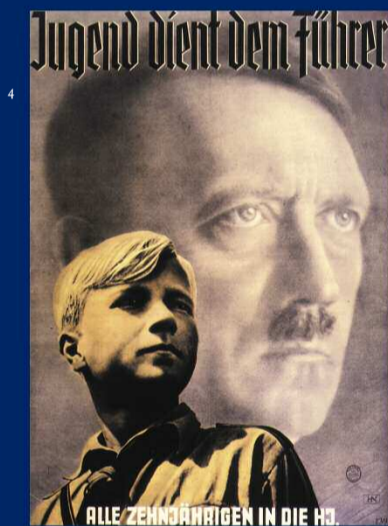
2 Työttömät työllistetään tienrakennuksessa, rakennustyömailla ja muissa valtion töissä. Hitler perustaa myös asetollisuuden ja alkaa rakentaa vahvaa armeijaa. Työttämyys kääntyy jyrkkään laskuun.

Arbetslösa sätts in i bygget av vägar, regeringsbyggnader och statliga verk. Hitler börjar bygga upp en vapenindustri och en stor armé. Arbetslösheten minskar drastiskt.

3 Innostus on kaikenikäisten keskuudessa suurta.

Både unga och gamla är entusiastiska över nazisterna.

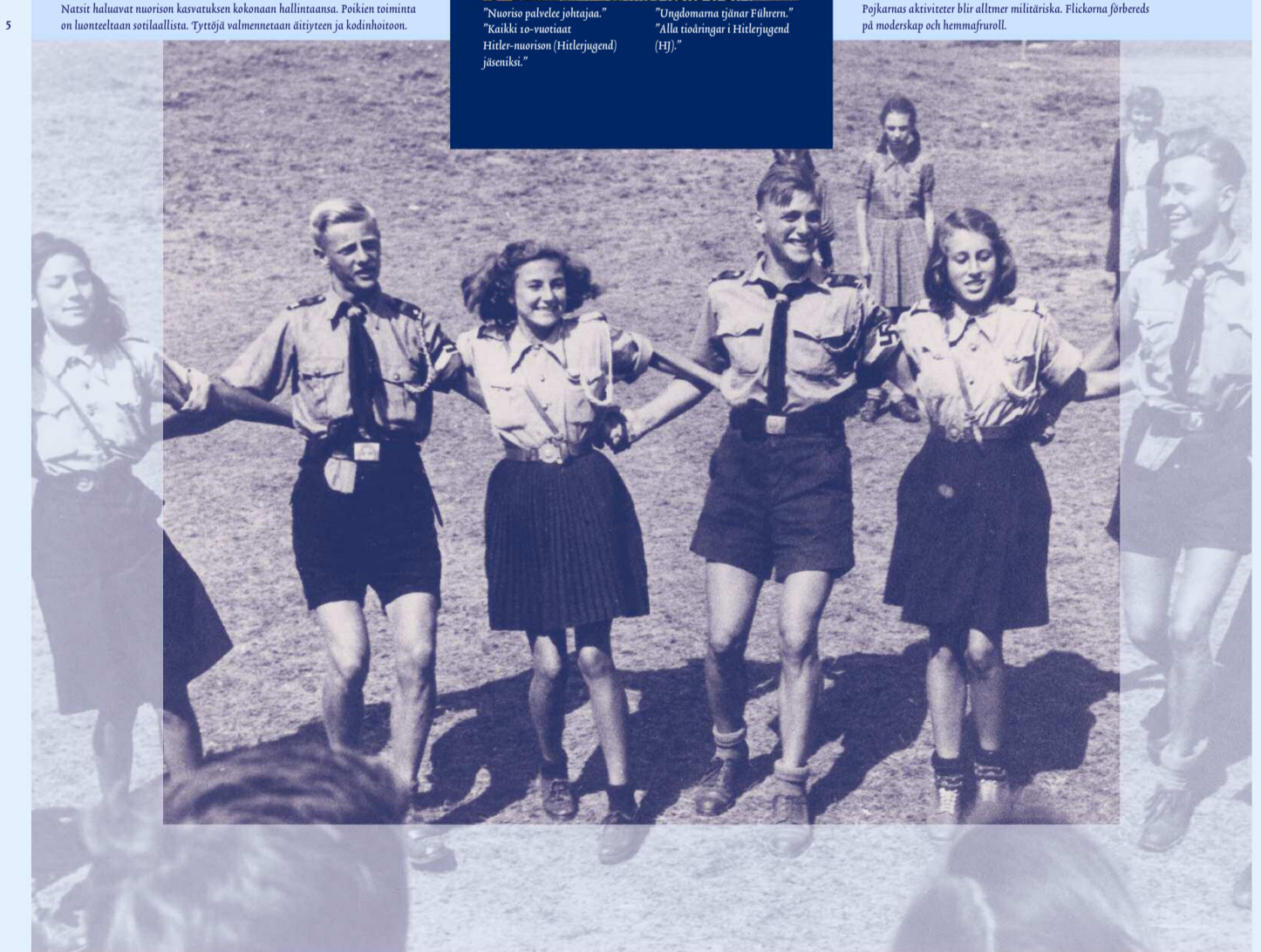
4 "Nuoriso palvelee johtajaa."
"Kaikki 10-vuotiaat Hitler-nuorison (Hitlerjugend) jäseniksi."

"Ungdomarna tjänar Führern."
"Alla tioåringar i Hitlerjugend (HJ)."

NAZIFISERINGEN AV TYSKLAND

I Tyskland har 'lugnet och ordningen' återvänt. Valfärden stiger. Nazisterna ägnar mycket uppmärksamhet åt uppfostran och skolundervisning för att göra goda nazister av ungdomarna. I media, (radio, tidningar och film) förkunnas bara nazisternas idéer. Entusiasmen för Hitler och hans parti är stor. Det finns motståndare men de flesta tiger av rädsla för våld eller fångenskap. Många antijudiska bestämmelser introduceras utan särskilt mycket motstånd.

Nazisterna vill ha fullständig kontroll över ungdomens uppfostran. Pojkarnas aktiviteter blir alltmer militära. Flickorna förbereds på moderskap och hemmafurull.

1 Anne hiikkalaatikolla ystäviensä Hannahin (vasemmalla) ja Sannen (oikealla) kanssa, 1937.

Anne med sina vänner i sandlådan, 1937. Till vänster Hannah. Till höger Sanne.

”Tuolla menevät Anne, Hanne ja Sanne”

(ANNE FRANK)
 ”Hanneli ja Sanne olivat aikaisemmin parhaat ystävättäreni, ja aina kun tuttumme näkivät meidät yhdessä, he sanoivat: ’Tuolla menevät Anne, Hanne ja Sanne.’”

Hannah Goslar ja Sanne Lederman ovat Berliinistä kotoisin olevia juutalaisia. Pakolaisvirta kasvaa jatkuvasti. Kortteliin, jossa Anne asuu, muuttaa yhä enemmän pakolaisia Saksasta. Noin puolet Annen luokkatovereista on juutalaisia.

”Där går Anne, Sanne och Hanne”

(ANNE FRANK)
 ”Förr i världen var Hanneli, och Sanne mina bästa väninnor, och när folk såg på oss brukade de alltid säga: ’Där går Anne, Sanne och Hanne.’”

Hannah Goslar och Sanne Lederman är båda judinnor och kommer från Berlin. Flyktingströmmen ökar hela tiden och allt fler tyska flyktingar flyttar in i Annes kvarter. Ungefär hälften av alla barnen i Annes klass är judar.

2 Anne kaupunkilaislasten kesäleirillä Amsterdamin lähistöllä Larenissa, 1937.

Anne på sommarkoloni för stadsbarn i Laren, inte långt från Amsterdam, 1937.

3 Annen luokalla on paljon juutalaisia lapsia. Suurin osa heistä on kotoisin Saksasta.

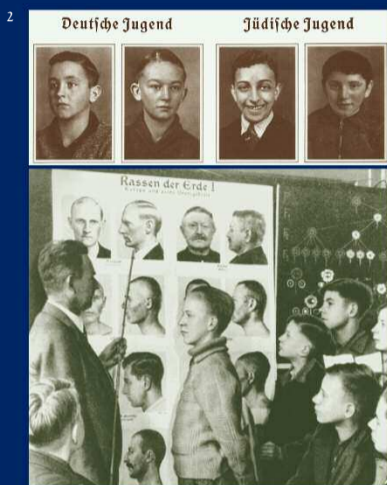
I Annes klass går många judiska barn. De flesta kommer från Tyskland.

1 Natsit luokittelevat ihmiset eri "rotuihin". Heidän mukaansa heidän oma "arjalainen rotunsa" on ylivertainen. Tässä selvitetään lapsen "rotuominaisuuksia".

ROTULAIT

Rotulait astuvat voimaan vuonna 1935. Vain saksalaiset, joilla oli niin sanottu "saksalainen verenperintö" luokitellaan tästä lähtien täysiarvoisiksi kansalaisiksi. Kaikilla muilla on vähemmän oikeuksia. Hitlerin ihanne on "rotupuhdas" Saksan kansa. Hänen mukaansa saksalainen, "arjalainen rotu", on muihin nähden ylivertainen. Natsit eivät pidä juutalaisia vain vähempiarvoisina, vaan myös vaarallisina. He kuvittelevat, että juutalaisilla on maailmanlaajuinen salaliitto, joka tähtää "arjalaisen rodun" tuhoamiseen. Juutalaisten oikeuksia aletaan rajoittaa eri tavoin tavoitteena eristää juutalainen kansanosasta muusta väestöstä.

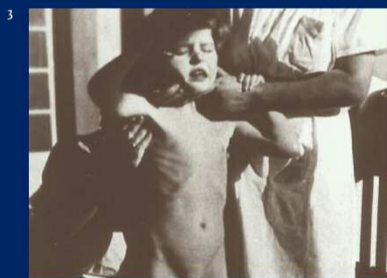
Koululaisia "rotuopin" tunnilla.

Barnen underservas i skolan i ämnet 'raslära'.

Nazisterna delar in människan i 'raser'. De anser att deras egen 'ariska ras' är den främsta. Här undersöks ett barn för 'raskännetecken'.

RASLAGARNA

1935 antas raslagarna. Endast tyskar med s.k. 'tyskt eller besläktat blod' ses som fullvärdiga medborgare. Alla andra har färre medborgerliga rättigheter. Hitlers ideal är ett 'rasrent' tyskt folk. Enligt honom är den 'ariska rasen' överlägsen alla andra raser. Nazisterna ser inte bara judarna som mindervärdiga utan också som farliga. De sprider vanföreställningen att 'judarna' har makten överallt i världen och är ute efter att förrinta den 'ariska rasen'. Den judiska befolkningen åläggs strikta restriktioner, allt i syfte att isolera den från den icke judiska befolkningen.

Estäkkeen arjalaisen rodun heikkenemisen Hitler antaa vuonna 1939 käskyn surmata vammaisia. Yli 80 000 vammaista surmataan, heidän joukossaan tämä tyttö.

1939 ger Hitler order att döda handikappade för att förhindra 'en försvagning av rasen'. Mer än 80.000 handikappade blev mördade, bland annat denna flicka.

Myös tummaihoiset ovat natsien mukaan "vähempiarvoisia". 1930-luvulla Saksassa elää noin 20 000 tummaihoista. Vuonna 1937 sterilisoidaan salassa 385 tummaihoista lasta.

Nazisterna såg också färgade människor som 'lägre ståndet'. I Tyskland levde på 30-talet ca. 20.000 färgade människor. 1937 steriliserades 385 färgade barn i hemlighet.

I St. Josefspflege i Mulfingen (Tyskland) samlar man ihop 39 sintibarn för s.k. 'rasstudier'. 1944 flyttar nazisterna barnen från St. Josefspflege till Auschwitz. Där gasas de flesta ihjäl. Andra tvingas undergå medicinska experiment. Endast fyra barn överlever.

1 Anne (toinen vasemmalta) Vondelpark-puistossa Amsterdamsissa talvella 1940–1941. Taitoluistelu oli Annen intohimo. Tämä on ainoa jäljelle jäänyt valokuva hänestä luistelemassa.

”Meidän elämämme on kulunut alituisessa jännityksessä...”

ANNE FRANK

”Meidän elämämme on kulunut alituisessa jännityksessä, sillä Saksaan jäänyt muu suku ei säästynyt Hitlerin juutalaislaeilta. Vuoden 1938 juutalaisvainojen jälkeen molemmat enoni, äitini veljet, pakenivat ja rantautuivat turvallisesti Pohjois-Amerikkaan, ja vanha isoäitini muutti meidän luoksemme. Hän oli silloin seitsemänkymmentäkolmevuotias.”

Otto ja Edith tutustuivat muihin Saksasta tulleisiin pakolaisiin. He tapaavat Hermann ja Auguste van Pelsin sekä heidän poikansa Peterin ja Fritz Pfefferin, jotka myöhemmin liittyvät Frankeihin maan alla. Van Pelsit pakenivat vuonna 1937 Osnabrückistä. Hermann van Pelsistä tulee Otto Frankin yhtiökumppani. Fritz Pfeffer on paennut Saksasta kristalliyön jälkeen samoin kuin Annen sedät.

2 Isoäiti Hollander pakenee maaliskuussa 1939 Amsterdamiin ja asuu Frankien luona kuolemaansa asti vuoteen 1942.

Amnes mormor flytt till Amsterdam i mars 1939 och flyttar in hos familjen Frank. Hon dör 1942.

3 Peter van Pels (keskellä) kavereidensa kanssa juutalaisella partioleirillä Osnabrückissä Saksassa, 1936.

Peter van Pels (i mitten) med sina vänner i den judiska scoutföreningen i Osnabrück (Tyskland), 1936.

4 Fritz Pfeffer ja hänen ystävänsä Charlotte Kaletta, joka ei ollut juutalainen. Vuodesta 1935 alkaen laki kieltää avioliitot juutalaisten ja ei-juutalaisten välillä Saksassa. Fritz ja Charlotte eivät voineet mennä naimisiin Hollannissa, koska siellä noudatettiin Saksan lainsäädäntöä.

Fritz Pfeffer med sin icke-judiska flickvän Charlotte Kaletta. I Tyskland har äktenskap mellan judar och icke-judar varit förbjudna sedan 1935. I Nederländerna får de inte heller gifta sig eftersom Nederländerna respekterar de tyska lagarna.

Anne (andra från vänster) i Vondelpark i Amsterdam, vinter 1940/41. Hon älskade att åka skridskor. Detta fotot är det enda fotot av Anne på skridskor som har blivit kvar.

”Vårt liv löpte sin gilla spända gång...”

ANNE FRANK

”Vårt liv löpte sin gilla spända gång, eftersom resten av släkten inte undkom Hitlers judelagar. Efter pogromerna 1938 flydde mina bägge morbröder och hamnade i trygghet i Nordamerika, min gamla mormor flyttade hem till oss. Då var hon sjuttiotre år”.

Otto och Edith Frank lär känna andra flyktingar från Tyskland. De träffar Hermann och Auguste van Pels samt deras son Peter och Fritz Pfeffer som de senare går under jorden med. Familjen Van Pels flydde 1937 från Osnabrück. Hermann van Pels blir kompanjon i Otto Franks företag. Liksom Annes morbröder har också Fritz Pfeffer flytt Tyskland efter 'Kristallnatten'.

1 Juutalaisia pakolaisia "St. Louis" -laivalla Antwerpenin satamassa Belgiassa, 17. kesäkuuta 1939.

Judiska flyktingar på skeppet "St. Louis" i Antwerpens hamn (Belgien), 17 juni 1939.

JUUTALAISTEN VAINO ALKAA

Vuoden 1938 marraskuun 9. ja 10. päivän välisenä yönä, niin sanottuna kristalliyönä, natsit järjestävät juutalaisiin kohdistuvan väkivaltaiskun. Sen aikana tuhotaan 267 synagogaa ja 7500 kauppaa ja murhataan 91 juutalaista. Yli 30 000 juutalaista pidätetään ja viedään keskitysleireihin. Vasta nyt monet juutalaiset ymmärtävät, miten suuressa vaarassa he ovat ja päättävät paeta Saksasta. Se on kuitenkin vaikeaa, koska yhä useammat maat sulkevat rajansa pakolaisilta.

2 Ohikulkijoita tuhotun liikehuoneiston edessä Potsdamer Strassella Berliinissä 10. marraskuuta 1938. Kristalliyö sai nimensä väkivaltaiskussa rikkoutuneesta lasista.

På morgonen den 10 november tittar förbipasserande på den vandaliserade affären på Postdamer StraÙe i Berlin. Begreppet Kristallnatten hänvisar till allt trasigt glas som ligger spritt över gatorna.

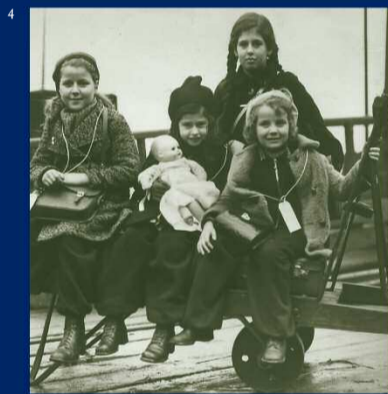
JUDEFÖRFÖLJELSEN BÖRJAR

På natten mellan den 9 och 10 november 1938 (den så kallade Kristallnatten) organiserar nazisterna en pogrom mot judarna. Under pogromen förstörs 267 synagogor, 7500 affärer vandaliseras och 91 judar mördas. Ca. 30.000 judar arresteras och skickas till koncentrationsläger. Nu förstår många hur allvarligt läget är och många judar bestämmer sig för att fly Tyskland. Samtidigt stänger många länder sina gränser för flyktingarna.

3 Juutalaisia pidätetään kristalliyön jälkeen Oldenburgissa Saksassa.

Arrestering av judar i Oldenburg (Tyskland) efter Kristallnatten.

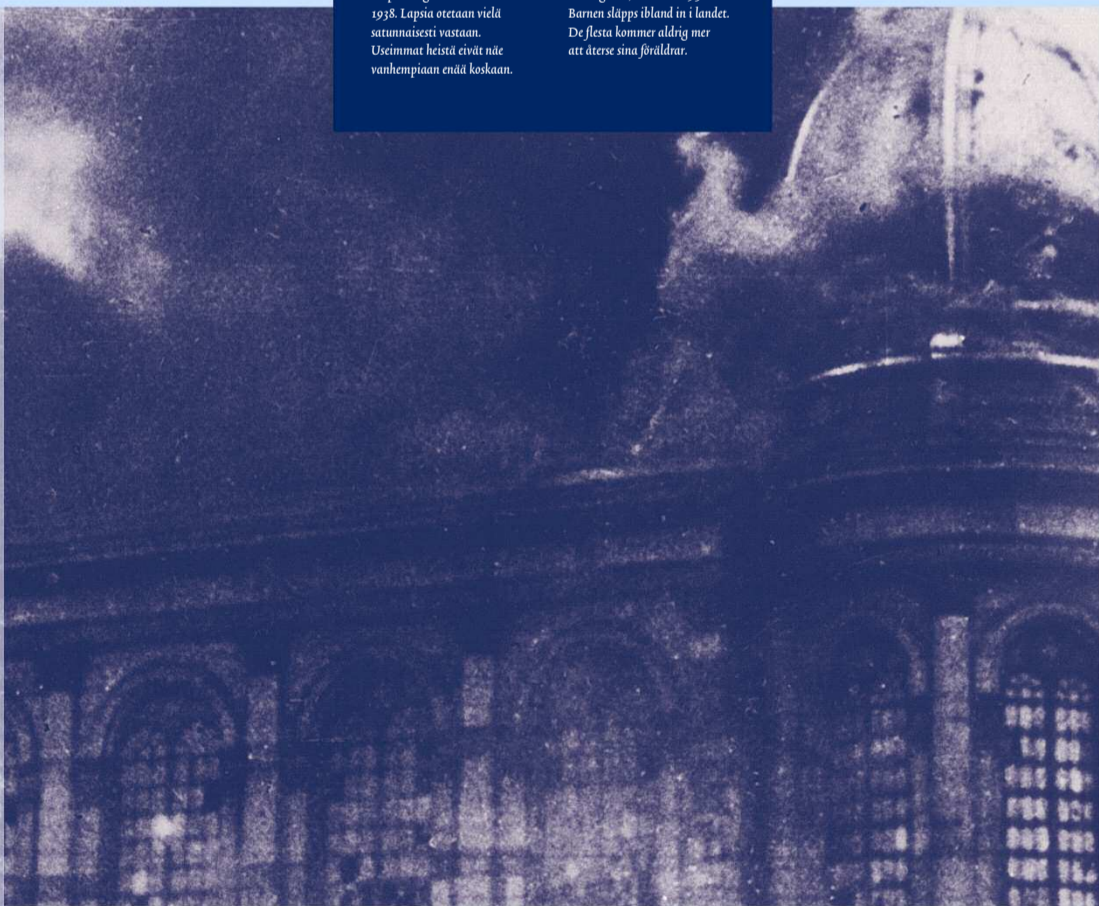

4 Pieniä juutalaispakolaisia saapuu Englantiin vuonna 1938. Lapsia otetaan vielä satunnaisesti vastaan. Useimmat heistä eivät näe vanhempiaan enää koskaan.

Judiska flyktingbarn anländer till England, december 1938. Barnen släpps ibland in i landet. De flesta kommer aldrig mer att återse sina föräldrar.

5 Synagoga palaa Frankfurt am Mainissa kristalliyönä 9.-10. marraskuuta 1938.

Brinnande synagoga i Frankfurt am Main under Kristallnatten, 9-10 november 1938.

1 Toinen maailmansota alkaa syyskuussa vuonna 1939.

SOTA!

Saksan armeija hyökkää Puolaan 1. syyskuuta 1939. Suuria maa-alueita tyhjenetään paikallisista asukkaista, jotta saksalaiset voivat asettua sinne. Paljon Puolan yhteiskunnallisia vaikuttajia murhataan. Länsi-Euroopassa ei juuri olla tietoisia Puolassa tapahtuvista julmuuksista. Länsi-Euroopassa sota alkaa vuoden 1940 toukokuussa. Saksa miehittää Alankomaat, Belgian ja Ranskan. Toisin kuin puolalaisia, natsit pitävät näitä kansoja juutalaista väestönosaa lukuun ottamatta rotuveljinään eivätkä harjoita miehityksellä alueilla samanlaisia julmuuksia kuin Puolassa. Juutalaisten rekisteröinti aloitetaan kuitenkin Alankomaissa jo ensimmäisenä miehitysvuotena.

5 Puolalaiset lapset katsovat pelotissaan Saksan armeijan pommikoneita Varsovassa 14. syyskuuta 1939.

2

Rintamalinjan takana Puolassa alkaa heti juutalaisiin kohdistuva terrori. Juutalaisia nöyryytetään ja piestään kadulla. Saksalainen miehittäjä järjestää väkivaltaisuuksia, joissa tuhannet juutalaiset menettävät henkensä.

Bakom frontlinjen i Polen börjar terrorn direkt mot judarna. Judarna blir förnedrade och slagna på gatorna. Ockupationsmakten organiserar pogromer där tusentals judar omkommer.

3

Saksan armeijan sisäänmarssi Amsterdamiin lähellä Otto Frankin toimistoa 16. toukokuuta 1940.

Den tyska arméns intåg i Amsterdam, nära Otto Franks firma, 16 maj 1940.

4

Aluksi natsit yrittävät saada hollantilaisia puolelleen ja omaksumaan ideologiaansa, mikä ei kuitenkaan onnistu. Vain vähäinen osa kansasta ryhtyy yhteistyöhön miehittäjän kanssa.

Till en början försöker nazisterna övertyga den nederländska befolkningen om sina idéer. Det misslyckas. Bara en liten del av befolkningen samarbetar med ockupationsmakten.

1 september 1939 bryter andra världskriget ut.

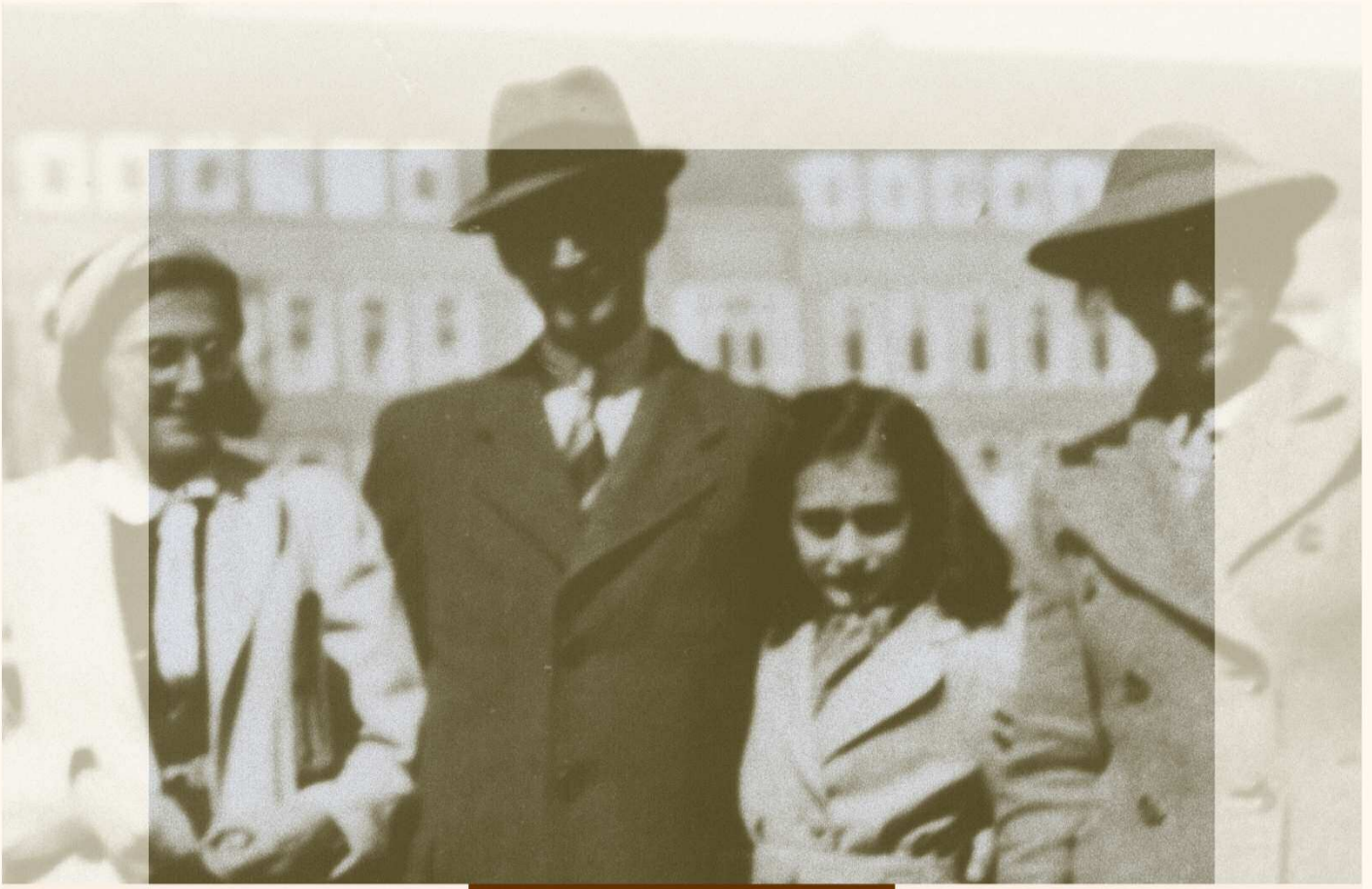
KRIG!

1 september 1939 anfaller tyska armén Polen. Stora områden utryms till förmån för tyska kolonister som slår sig ner där. Många framstående polacker mördas. I Västeuropa har man inte förstätt mycket av de grymheter som utspelas i Polen. Den 1 september 1939 anfaller den tyska armén Polen. Stora områden utryms till förmån för tyska kolonister som slår sig ner där. Många framstående polacker mördas. I Västeuropa har man inte förstätt mycket av de grymheter som utspelas i Polen.

I maj 1940 bryter kriget ut i väst. Nederländerna, Belgien och Frankrike ockuperas av den tyska armen. Nazisterna ser befolkningen (förutom judarna) som 'rasbröder' och utför inte sådana grymheter som i Polen.

Redan det första ockupationsåret börjar man registrera judar i Nederländerna.

Warszawa, den 14 september 1939. Polska barn ser ängsligt på när tyska flygplan anfaller staden.

1 Frankin perhe Merwedepleinillä Amsterdamissa.

Familjen Frank på Merwedeplein i Amsterdam.

”Meidän juutalaisten kurjuus alkoi täälläkin”

ANNE FRANK

”Vuoden 1940 jälkeen hyvät ajat olivat lopussa: ensin alkoi sota, sitten seurasi Hollannin antautuminen, saksalaiset marssivat maahan, ja meidän juutalaisten kurjuus alkoi täälläkin.”

Joitakin kuukausia sen jälkeen, kun Anne oli täyttänyt kymmenen vuotta, sytty toinen maailmansota. Otto ja Edith toivovat, että Alankomaat säästyisi sodalta, mutta 10. toukokuuta 1940 Saksan armeija hyökkää myös Alankomaihin. Natsit alkavat heti selvittää, ketkä ovat juutalaisia. Ei kestä kuin vuosi, kun lähes kaikkien Hollannin juutalaisten nimi ja osoite on mihittäjän tiedossa.

2 Anne (kolmas oikealta), hänen isänsä (kolmas vasemmalta) ja muita vieraita Jan Giesin ja Miep Santrouschitzin häissä Amsterdamissa 16. heinäkuuta 1941.

Anne (tredje från höger), hennes pappa (tredje från vänster) samt andra gäster på bröllopet av Jan Gies och Miep Santrouschitz i Amsterdam den 16. juli 1941.

3 Koulukuva Annesta, hänen opettajastaan ja kahdesta luokkatoveristaan, 1940. Vasemmalta oikealle: Martha van den Berg, opettaja Margaretha Godron, Anne ja Relä Salomon.

Ett skolfoto från 1940 av Anne, hennes lärare och två klasskamrater. Från vänster till höger: Martha van den Berg, läraren Margaretha Godron, Anne och Relä Salomon.

4 Hollantilaiset natsit marssivat Amsterdamin juutalaiskorttelissa. He provosoivat usein yhteenottoja juutalaisten kanssa.

Nederländska nazister marscherar genom Amsterdams judiska kvarter. De provocerar ofta fram slagsmål med judarna.

”Eländet för oss judar tog sin början”

ANNE FRANK

”Efter maj 1940 gick det utför med de goda tiderna: först kriget, sedan kapitulationen, tyskarnas inmarsch och eländet för oss judar tog sin början.”

Några månader efter Annes tionde födelsedag bryter andra världskriget ut. Otto och Edith hoppas att Nederländerna kan hålla sig utanför, men den 10 maj 1940 invaderar den tyska armén landet. Redan i ett tidigt stadium börjar nazisterna ta reda på vem som är av judisk ursprung. Efter ett år känner ockupationsmakten till de flesta judarnas namn och adress.

1 Saksassa ja useimmilla miehiteyillä alueilla juutalaiset määrätään pitämään juutalaistahtea päällysvaatteissaan.

ERISTÄMINEN

Kun juutalaisten nimet ja osoitteet on rekisteröity, heitä aletaan eristää muusta väestöstä. Natsit ryhtyvät jatkuvasti uusiin toimenpiteisiin juutalaisia vastaan. Se osoittautuu tehokkaaksi. Juutalaiset ja ei-juutalaiset eivät enää uskalla olla tekemisissä toistensa kanssa.

2 Helmikuussa 1941 Alankomaissa tapahtuu ensimmäinen julkinen yhteenotto saksalaisen miehittäjän ja paikallisen väestön välillä. Amsterdamissa pidettiin laajassa ratsiassa 427 juutalaista miestä ja heidät kuljetetaan Mauthausenin keskitysleiriin Itävaltaan. Amsterdamin ja lähiympäristön asukkaat menevät lakkoon vastalauseena juutalaisvainolle, mutta lakko muretaan väkivaltaisesti parissa päivässä miehittäjän toimesta.

I Tyskland och i de flesta ockuperade länderna måste judarna ha på sig en judestjärna.

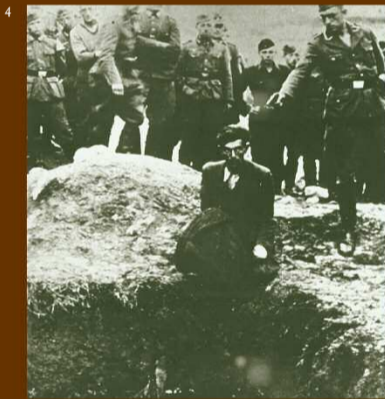
ISOLERING

När judarnas namn och adresser hittats och registrerats är nästa steg isolering. Nazisterna inför hela tiden nya åtgärder mot judarna. Det ger effekt. Många ickejudiska invånare vågar inte umgås med judar och tvärtnom.

3 Miehittäjän määräyksestä kaikkialla on kieltoaukkoja, joissa on teksti: "Juutalaisilta kielletty" tai "Ei juutalaisia".

På befäl av ockupationsmakten hänger det skyltar överallt med texten "Förbjudet för judar" eller "Judar är inte välkomna här".

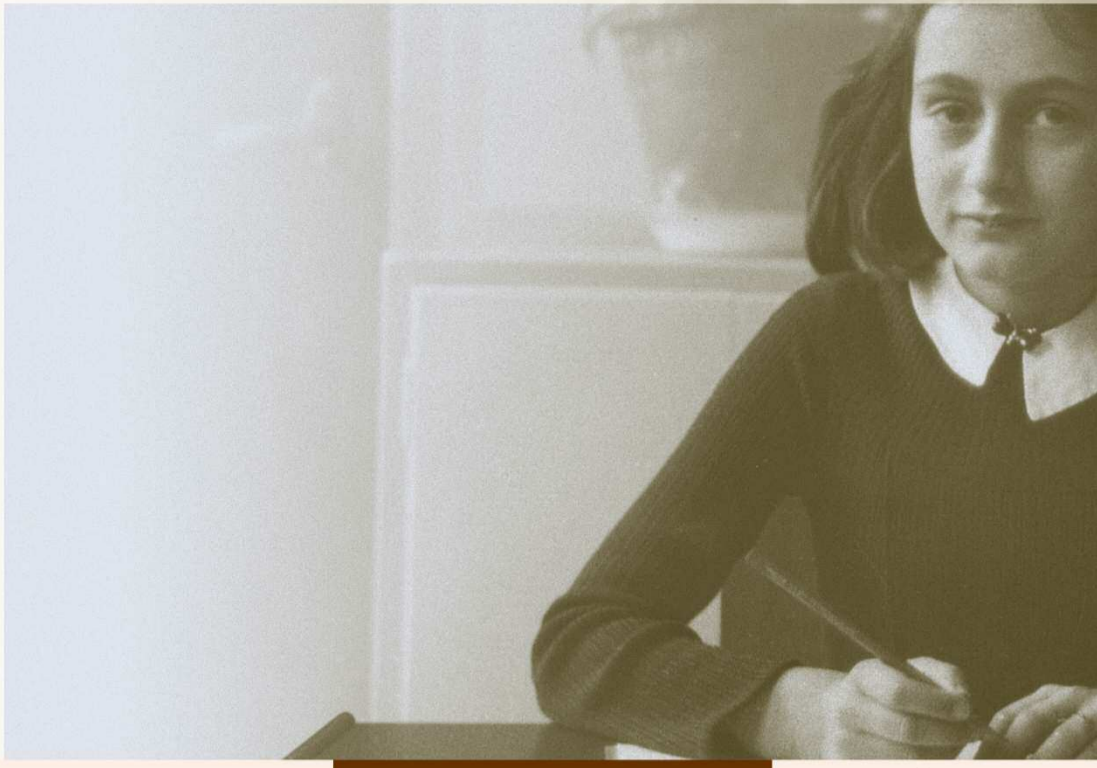
4 Itä-Euroopassa erityiset toimintaryhmät saavat tehtäväksi surmata mahdollisimman paljon juutalaisia, romaneja, sientejä ja vastarintaliikkeen jäseniä. Vuodessa murhattiin arviolta miljoona miestä, naista ja lasta.

I östeuropa har speciella "insatsgrupper" fått till uppdrag att döda så många judar, romer sinti och partisaner som möjligt. Under ett års tid dödas ungefär en miljon män, kvinnor och barn.

Alla judiska barn i Nederländerna över 6 år är från och med den 3 maj 1942 tvungna att ha en judestjärna på sig.

5 Kaikkien yli kuusivuotiaiden lasten on 3. toukokuuta 1942 alkaen pidettävä juutalaistahtea vaatteissaan.

Anne Montessorikoulussa, 1941.

Anne på Montessoriskolan, 1941.

”Juutalaislaki seurasi toistaan...”

(ANNE FRANK

”Juutalaislaki seurasi toistaan, ja meidän vapautemme joutui hyvin ahtaalle. Juutalaisten pitää käyttää juutalaistehettä vaatteissaan ja luovuttaa polkupyöränsä. Juutalaiset eivät saa enää käyttää raitiovaunua. He eivät saa kulkea bussissa, eivät myöskään kenenkään yksityisen autolla. He saavat tehdä ostoksia vain kello 15:n ja 17:n välisenä aikana ja käydä vain juutalaisella parturilla. Kello 20:n ja 6:n välisenä aikana juutalaisten pitää pysytellä pois kaduilta.”

Juutalaisten lasten täytyy myös käydä erityistä juutalaista koulua. Anne ja Margot aloittavat Juutalaisen lyseon. Juutalaisten ei ole enää lupa omistaa liikeyrityksiä, joten Otto Frank nimittää Johannes Kleimannin yrityksensä johtajaksi, mutta jatkaa itse työtään kullisien takana. Yrityksen uudeksi nimeksi tulee Miepin aviomielen, Jan Giesin mukaan, Gies & Co.

SALAINEN SUUNNITELMA

Juutalaisvastaiset toimenpiteet ovat osa Hitlerin suunnitelmaa: Kaikki Euroopan 11 miljoonaa juutalaista on surmattava. Tammikuussa 1942 korkeat virkamiehet pohtivat huippusalaisessa Wannseen konferenssissa, miten joukkomurha pantaisiin täytäntöön. Suunnitelma ei saa tulla juutalaisten tietoon. He luulevat joutuvansa työleireille. Todellisuudessa leirit ovat Puolaan pystytettyjä tuhoamisleirejä. Ne on suunniteltu niin, että niissä voi mahdollisimman tehokkaasti murhata ihmisiä ja poltaa ruumiit. Laajamittaiset deportaatiot alkavat kesällä 1942. Suurin osa juutalaisista murhataan heti, kun he saapuvat leiriin. Muut näinnsyvät raskaaseen pakkotyöhön.

EN HEMLIG PLAN

De antijudiska åtgärderna ingår i Hitlers plan: Europas alla 11 miljoner judar ska dödas. I största hemlighet utformar höga tjänstemän beslutet i Berlin under den s.k. Wannsekonferensen i januari 1942. Judarna får inte misstänka något. De ska skickas till s.k. arbetsläger. I verkligheten ska de föras över till speciella förintelsläger. Det är läger som byggs i Polen. De är planerade för att så snabbt och effektivt som möjligt döda och bränna upp människor. På sommaren 1942 börjar de storskaliga deportationerna. De flesta judarna dödas direkt efter ankomsten. De övriga måste arbeta så hårt att de dör av utmattning.

”Judelagarna följde slag i slag...”

(ANNE FRANK

”Judelagarna följde slag i slag och vår frihet blev rejält beskuren. Judar måste bära judestjärna. Judar måste lämna in sina cyklar. Judar får inte åka spåravn. Judar får inte åka bil, inte ens privat. Judar får bara handla mellan kl. 15.00 och 17.00. Judar får inte vistas på gatorna mellan 20.00 på kvällen och 6.00 på morgonen.”

Judiska barn måste också gå i speciella judiska skolor. Anne och Margot går på Judiskt Lyceum. Judar får inte längre ha egna företag. Otto Frank utnämner därför Johannes Kleiman till direktör men är fortfarande aktiv bakom kulliserna. Den nya firman får också ett annat namn, Gies & Co, efter Jan Gies, Mieps Gies man.

2

1941	
Wannsee	
Judeer i Europa	
	Antal
A. Östern	133 000
B. Västern	2 200 000
Polen	3 000 000
Frankrike	400 000
Sovjetunionen	1 500 000
Italien	100 000
Spanien	100 000
Storbritannien	100 000
USA	100 000
Östern (inkl. Ryssland)	133 000
Västern (inkl. Frankrike)	2 200 000
Polen	3 000 000
Frankrike	400 000
Sovjetunionen	1 500 000
Italien	100 000
Spanien	100 000
Storbritannien	100 000
USA	100 000
Östern (inkl. Ryssland)	133 000
Västern (inkl. Frankrike)	2 200 000
Polen	3 000 000
Frankrike	400 000
Sovjetunionen	1 500 000
Italien	100 000
Spanien	100 000
Storbritannien	100 000
USA	100 000
Östern (inkl. Ryssland)	133 000
Västern (inkl. Frankrike)	2 200 000
Polen	3 000 000
Frankrike	400 000
Sovjetunionen	1 500 000
Italien	100 000
Spanien	100 000
Storbritannien	100 000
USA	100 000
Östern (inkl. Ryssland)	133 000
Västern (inkl. Frankrike)	2 200 000
Polen	3 000 000
Frankrike	400 000
Sovjetunionen	1 500 000
Italien	100 000
Spanien	100 000
Storbritannien	100 000
USA	100 000
Östern (inkl. Ryssland)	133 000
Västern (inkl. Frankrike)	2 200 000
Polen	3 000 000
Frankrike	400 000
Sovjetunionen	1 500 000
Italien	100 000
Spanien	100 000
Storbritannien	100 000
USA	100 000
Östern (inkl. Ryssland)	133 000
Västern (inkl. Frankrike)	2 200 000
Polen	3 000 000
Frankrike	400 000
Sovjetunionen	1 500 000
Italien	100 000
Spanien	100 000
Storbritannien	100 000
USA	100 000
Östern (inkl. Ryssland)	133 000
Västern (inkl. Frankrike)	2 200 000
Polen	3 000 000
Frankrike	400 000
Sovjetunionen	1 500 000
Italien	100 000
Spanien	100 000
Storbritannien	100 000
USA	100 000

Wannsee-konferensissa tehtiin arvio Euroopassa asuvien juutalaisten lukumäärästä.

Under Wannsekonferensen gör man en uppskattning av hur många judar det finns i Europa.

1 Annen päiväkirja

”Toivon voivani uskoa sinulle kaiken...”

ANNE FRANK

”Toivon voivani uskoa sinulle kaiken, mitä en ole tähän asti kertonut vielä kenellekään, ja toivon sinun olevan minulle suurena tukena.”

Näin kirjoittaa Anne päiväkirjansa ensimmäiselle sivulle. Hän kirjoittaa siihen kirjeitä mielikuvitusystävälleen, Kittyille. Hän kirjoittaa koulusta, ystävistään ja siihenastisesta elämästään. Anne sai päiväkirjan 12. kesäkuuta 1942 täyttössään kolmetoista vuotta. Hän ei voi mitenkään aavistaa, että hänen elämänsä tulisi muuttumaan täysin jo kolmen viikon kuluttua.

Annes dagbok

”Jag hoppas att jag ska kunna anförtra dig allt...”

ANNE FRANK

”Jag hoppas att jag ska kunna anförtra dig allt, så som jag hittills inte kunnat anförtra mig åt någon, och jag hoppas att du ska bli ett stort stöd för mig.”

Så skriver Anne Frank på den första sidan i dagboken som hon får den 12 juni 1942 när hon fyller 13 år. Hon skriver dagboks-brev till en påhittad väninna, Kitty. Hon skriver om skolan, om sina vänner och om sitt liv dittills. Hon är helt omedveten om att hennes liv kommer att förändras helt och hållet bara tre veckor senare.

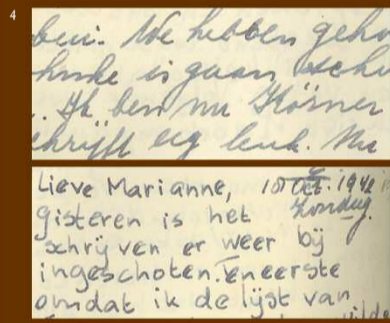
Anne Frank 1935-1942

Anne Frank 1935-1942

Joiillekin päiväkirjansa sivuille Anne liimaa passikuvia itsestään ja kommentoi niitä.

Annes dagbok. Hon brukade klistra i passfoton av sig själv på somliga sidor och kommentera dem.

Anne kirjoittaa päiväkirjaansa joskus kaunokirjoitus- ja joskus tekstauskirjaimin.

Anne skriver med två olika handstilar i dagboken. Emellanåt textar hon och ibland skriver hon med flytande kursiv.

Margot Frank juutalaisessa lyseossa joulukuussa 1941.

Margot Frank i det judiska lyceet, december 1941.

”Minä pelästyin kauheasti. Käskykirje...”

ANNE FRANK

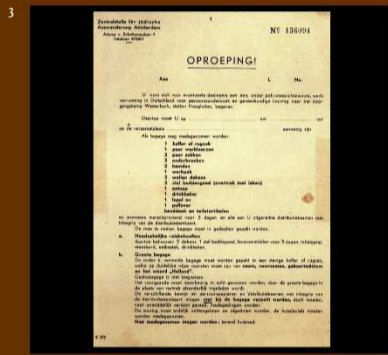
”Joku soitti ovikelloa. Minä en kuullut sitä, koska makasin laiskana lepotuolissa aurinkoisella verannalla lukemassa. Margot ilmestyi hiukan myöhemmin keittiönovelle kiihtyneenä. ”SS:ltä on tullut käsky.” –”Minä pelästyin kauheasti. Käskykirje! Jokainen tietää mitä se merkitsee.”

Kolme viikkoa Annen 13-vuotispäivän jälkeen, 5. heinäkuuta 1942, Margot saa ilmoittautumiskutsun. Se ei tule yllätyksenä. Otto Frank on tehnyt valmisteluja jo keväästä 1942 alkaen mennäkseen perheensä kanssa maan alle Prinsengrachtilla sijaitsevan yrityksensä pihanpuoleiseen rakennukseen, joka ei näy kadulle. Vain hänen lähimmät työntekijänsä saavat tietää suunnitelmasta. Frankit päättävät piiloutua heti, kun Margot saa ilmoittautumiskutsun.

Tämä passikuvaa toukokuulta 1942 on todennäköisesti viimeinen Annesta otettu valokuva.

Ett passfoto av Anne, maj 1942. Antagligen det sista fotot som är taget av Anne.

Ilmoittautumiskutsun saaneet juutalaiset saavat kaavakkeen, jossa on luettelo siitä, mitä heidän on lupa ottaa mukaan.

Inkallade judar får ett formulär med en lista på de saker som de får ta med sig.

Frankit päättävät mennä maan alle heti seuraavana päivänä. Miep Gies ja muut heidän auttajajansa vievät jo samana iltana mahdollisimman paljon tarpeellista tavaraa piilopaikkaan.

Familjen Frank bestämmer sig för att gå under jorden redan nästa dag. Miep Gies och andra medhjälpare hjälper på kvällen till med att flytta så mycket som möjligt till gömstället i gårdshuset.

”Jag blev rysligt uppskrämd: en inställelseorder...”

ANNE FRANK

”Klockan tre var det någon som ringde på dörren, men jag hörde inget eftersom jag låg slött och läste i en vilstol ute i solen på altanen. Strax efteråt stod Margot uppriven vid köksdörren.” Far har fått en inställelseorder från SS” viskade hon fram...Jag blev rysligt uppskrämd: en inställelseorder, varenda människa vet vad det innebär, jag såg redan koncentrationsläger och ensamceller för min inre syn”.

Tre veckor efter Annes 13. födelsedag, den 5 juli 1942 får Margot en inställelseorder. Hon ska skickas till ett arbetsläger i Tyskland. Inställelseordern är ingen överraskning för Annes föräldrar. Otto Frank har sedan våren 1942 satt igång med förberedelserna för att familjen ska gömma sig i ”gårdshuset”, ett hus som ligger bakom byggnaden som hans firma ligger i på Prinsengracht. Bara de närmaste medarbetarna vet om planen. Man bestämmer sig för att omedelbart gå under jorden.

1 Otto Frankin toimistorakennus Prinsengrachtilla. Sen takana on "salainen siipi", jonne Frankit piiloutuivat.

Otto Franks kontorsbyggnad på Prinsengracht. På baksidan ligger gårdshuset.

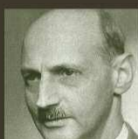
"Ihanteellinen piilopaikka"

ANNE FRANK

"Salainen siipi" on piilopaikkana ihanteellinen, vaikkakin kostea ja hieman vinoon painunut. Koko Amsterdamista, ehkä koko Hollannista, ei löydy näin mukavasti sisustettua piilopaikkaa."

Frankien piilopaikka on Otto Frankin yritykseen kuuluva pihanpuoleinen rakennus, joka on tyhjänä. Myöhemmin Frankien seuraan liittyvät Van Pelsit ja Fritz Pfeffer, jolloin heitä oli yhteensä kahdeksan. Yli kaksi vuotta he asuvat piharakennuksessa täysin eristyksissä ulkomaailmasta. Aika on paitsi ahdistavaa ja jännittävää, myös riitojen täyttämää ja pitkävetelistä. Otto Frankin lähimmät työntekijät huolehtivat siitä, että heillä on ruokaa, vaatteita ja lukemista.

Piharakennuksen asukkaat

Otto Frank

Margot Frank

Hermann van Pels

Peter van Pels

De undangömda

Edith Frank

Anne Frank

Auguste van Pels

Fritz Pfeffer

Auttajat

Miep Gies

Johannes Kleiman

Medhjälparna

Victor Kugler

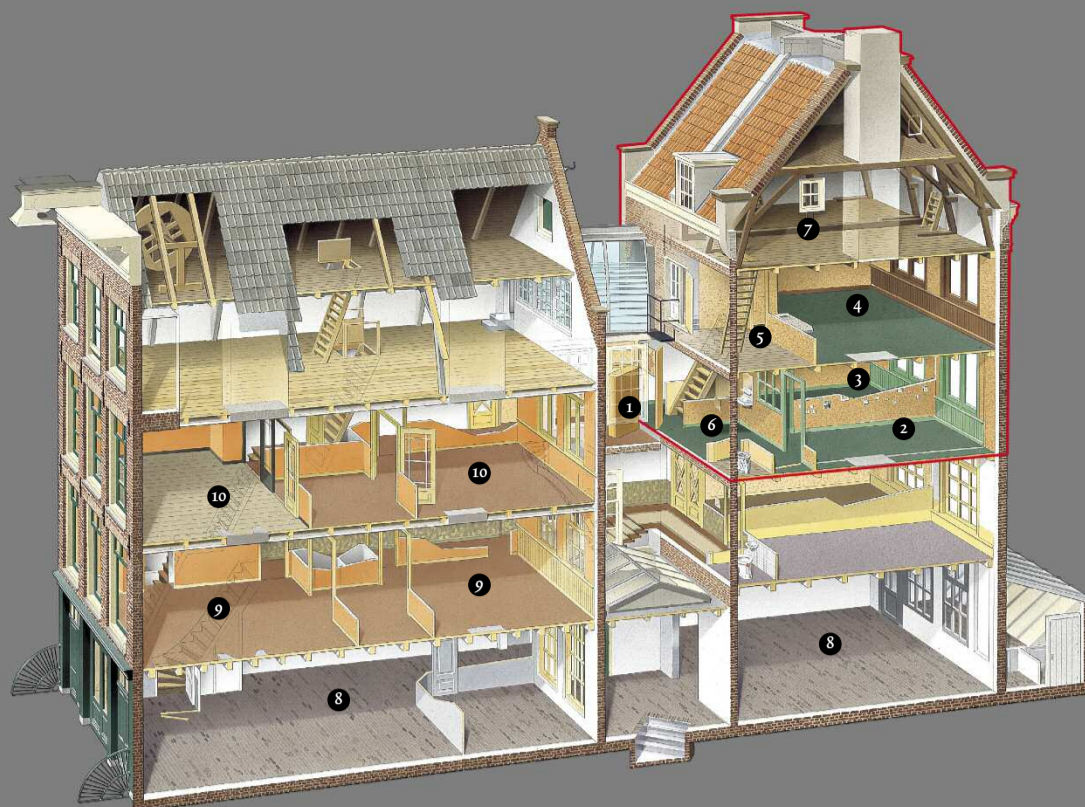
Bep Voskuijl

"Ett idealiskt gömställe"

ANNE FRANK

"Gårdshuset är idealiskt som gömställe, och även om det är fuktigt och skevt, så tror jag inte att det i hela Amsterdam, ja kanske inte ens i hela Holland, finns något lika bekvämt inrättat ställe för människor som tvingas hålla sig gömda."

Gömstället befinner sig i en tom del av huset där Otto Frank har sin firma. Senare flyttar också familjen Van Pels och Fritz Pfeffer in. Under mer än två års tid lever dessa åtta människor i gårdshuset, avstängda från omvärlden. En tid full av rädsla och spänning, bråk och tristess. Fyra av Otto Franks närmaste medarbetare ser till att de får mat, kläder och böcker.

Toimistorakennus Prinsengracht 263:ssa (vuonna 2000). Sen takana näkyy (punaisella merkitty) pihanpuoleinen rakennus, jossa piilopaikka oli.

Kontorsbyggnaden på Prinsengracht 263 (år 2000). På baksidan gömstället i gårdshuset. (Markerat med rött).

”Pelkään koko ajan, että meidät löydetään ja ammutaan”

ANNE FRANK

”Minua ahdistaa suunnattomasti tietoisuus siitä, että emme koskaan pääse ulos, ja minä pelkään koko ajan, että meidät löydetään ja ammutaan. Se ei tietenkään ole kovin miellyttävä tulevaisuudenkuva.”

Päiväsaikaan, kun yrityksessä ollaan töissä, piilopaikassa täytyy olla hyvin hiljaa. Varaston työntekijät eivät saa aavistaa mitään. Koska viemäri kulkee varaston läpi, vessaa ei voi vetää päivällä. Kaikki ikkunat peitetään huolellisesti kankaalla, jotta liike sisällä ei herättäisi naapureiden huomiota. Pihanpuoleiseen rakennukseen vievä ovi piilotetaan poiskäännettävän kirjakaapin taakse. Päivän hiljaisina tunteina Anne tekee koulutehtäviä, pelaa toisten kanssa pelejä ja kirjoittaa päiväkirjaansa.

PIHANPUOLEINEN RAKENNUS GÄRDSHUSET

1 Kirjakaappi.	1 Bokhylla.
2 Annen ja Fritz Pfeffersin huone.	2 Anne och Fritz Pfeffers rum.
3 Oton, Edithin ja Margotin huone.	3 Otto, Edith och Margots rum.
4 Hermann ja Auguste van Pelsin huone sekä ruokailuhuone.	4 Hermann och Auguste van Pels rum. Också matsal.
5 Peter van Pelsin huone.	5 Peter van Pels rum.
6 Kylpyhuone ja vessa.	6 Badrum och toalett.
7 Ullakko.	7 Skafferiet på vinden.

YRITYSTILAT

- 8 Varasto.
- 9 Toimisto, jossa auttajat työskentelivät.
- 10 Muita yritystiloja.

AFFÄRSLOKALERNA

- 8 Magasin.
- 9 Kontoret där medhjälparna arbetar.
- 10 Förråd.

”Rädd för att vi ska bli upptäckta och få en kula i oss”

ANNE FRANK

”Det tynger mig mer än jag kan säga att vi aldrig får komma utomhus, och jag är hemskt rädd för att vi ska bli upptäckta och få en kula i oss.”

Pä dagarna när det arbetas i huset, måste de undangömda vara väldigt tysta. De anställda i magasinet vet nämligen ingenting. Eftersom avloppsledningarna från toaletten går längs med magasinet måste de vara försiktiga med att spola. Alla fönstren är täckta med tygstycken så att grannarna inte kan se något. Dörren till gårdshuset är gömd bakom en bokhylla som går att svänga och sedan öppnar sig som en dörr. Under dessa tysta timmar läser Anne i sina skolböcker, spelar spel med de andra och skriver i sin dagbok.

Piharakennuksen vievä ovi on piilossa käännokeapin takana.

Den rörliga bokhyllan döljer ingången till gårdshuset.

Annen ja Fritz Pfeffersin huone. Kuvat seinällä ovat Annen liimaamia. Huone on sisutettu elokuvaa varten sellaiseksi kuin se oli Annen siinä asuessa.

Anne och Fritz Pfeffers rum. Väggar har de täckt med bilder. För ett antal år sedan inreddes gårdshuset för en filminspelning så att det såg ut som det måste ha sett ut när det var ett gömställe.

1 Anne kirjoittaa melkein päivittäin kaikesta, mitä hän ajattelee, tuntee ja kokee. Jo parin kuukauden kuluttua päiväkirja on täynnä. Anne järkeä kirjoittamista viikkoihin, jotka hän saa Bepiltä.

”Kaikki kulkevat jonossa kuolemaan”

ANNE FRANK

”Ketään, ketään ei säästetä, vanhukset, lapset, vauvat, raskaana olevat naiset, sairaat... kaikki, kaikki kulkevat jonossa kuolemaan.”

Pillossa elävät kuulevat, että juutalaisia etsitään ja pidätetään. Radion välityksellä he kuulevat myös kaasukammioista. He ovat peloissaan ja voimattomia vaikuttamaan millään tavoin tilanteeseensa, mistä Anne kärsii kovasti. Hän käyttäytyy röyhkeästi ja kapinoi usein toisia vastaan. Hän on myös usein synkkä ja surullinen. On paljon sellaista, mistä hän ei voi puhua kenenkään kanssa. Päiväkirja on hänen paras ystävänsä.

2 Amsterdamläisten juutalaisten deportaatio kesällä 1943. Anne kuulee, että hänen ystäviään ja luokkatovereitaan on pidätetty. Aluksi auttajat vielä kerovat kuuluisia kaupungilta, mutta lopettavat sen myöhemmin.

Deportationen av arresterade judar från Amsterdam sommaren 1943. Anne hör att hennes vänner och klasskamrater har arresterats. Först berättar medhjälparna om allt som händer och sker där utanför. Efter ett tag slutar de att berätta.

3 Auttajat tekevät parhaansa rohkaistakseen maan alla eläviä. He huolehtivat siitä, että heillä on ruokaa, kirjoja, sanomalehtiä ja aikakauslehtiä. Annen lempilukemista on "Cinema & Theater".

Medhjälparna försöker uppmuntra de gömda. De ser också till att de får mat, böcker, tidningar och tidskrifter. Anne älskar tidskriften "Bio och teater".

4 Oton, Edithin ja Margotin huone. Päivisin Anne oleskelee myös useimmiten täällä, koska Fritz Pfeffer on silloin heidän yhteisessä pienessä huoneessa.

Otto, Edith en Margots rum. På dagarna sitter Anne också för det mesta i det här rummet eftersom Fritz Pfeffer lagt beslag på det lilla rummet.

Nästan varje dag skriver Anne om vad hon tänker, känner och upplever. Redan efter några månader är dagboken fullskriven. Hon försätter att skriva i anteckningsböcker som hon får av Bep.

”Alla tvingas de tåga döden till mötes”

ANNE FRANK

”Ingen som inte gömmer sig slipper undan sitt öde...Ingen skonas, äldre, unga, spädbarn, havande kvinnor, sjuka, alla, alla tvingas de tåga döden till mötes.”

De undångömda vet att judarna jagas. På radion hör de om gaskamrarna. De känner sig rädda och maktlösa. Anne klarar inte av det. Hon reagerar ofta upproriskt och brutalt mot de andra. Ofta är hon också nedstämd och ledsen. Om många saker kan hon inte prata med de andra. Dagboken är hennes bästa vän.

1 Anne alkaa kirjoittaa päiväkirjaansa puhtaaksi irrallisille paperiarkeille.

”Tuleeko minusta koskaan sanomalehtinainen ja kirjailija?”

ANNE FRANK

”Tuleeko minusta koskaan sanomalehtinainen ja kirjailija? Minä toivon sitä, voi minä toivon sitä niin kovasti, sillä kirjoittamisen avulla voin ilmaista kaiken, ajatukseni, ihanteeni ja fantasiani.”

Annelle on selvinnyt, että hän on hyvä kirjoittamaan ja että kirjoittaminen on hänestä hauskaa. Hän kuulee 28. maaliskuuta 1944 radio Oranjen lähetyksestä, että Alankomaiden hallitus aikoo kerätä päiväkirjoja sodan jälkeen. Hän päättää kirjoittaa päiväkirjansa puhtaaksi, niin että se voitaisiin julkaista sodan jälkeen kirjana. Hänellä on kirjalle jo nimikin: ”Salainen siipi”.

”Salaisessa siivessä” herää uusi toivo vapautuksesta, kun liittoutuneet ovat nousseet maihin Normandiassa ja lähestyvät Hollantia.

2 Anne kirjoittaa myös lyhyitä tarinoita ja lukee niitä joskus toisille ääneen.

Anne skriver också korta berättelser som hon ibland läser för de andra.

3 Anne ihastuu Peter van Pelsiin.

Anne blir förälskad i Peter van Pels.

4 Anne ja Peter oleskelevat paljon Peterin huoneessa.

Ofta sitter Anne och Peter tillsammans i Peters rum.

Anne börjar skriva om sin dagbok på lösa papper.

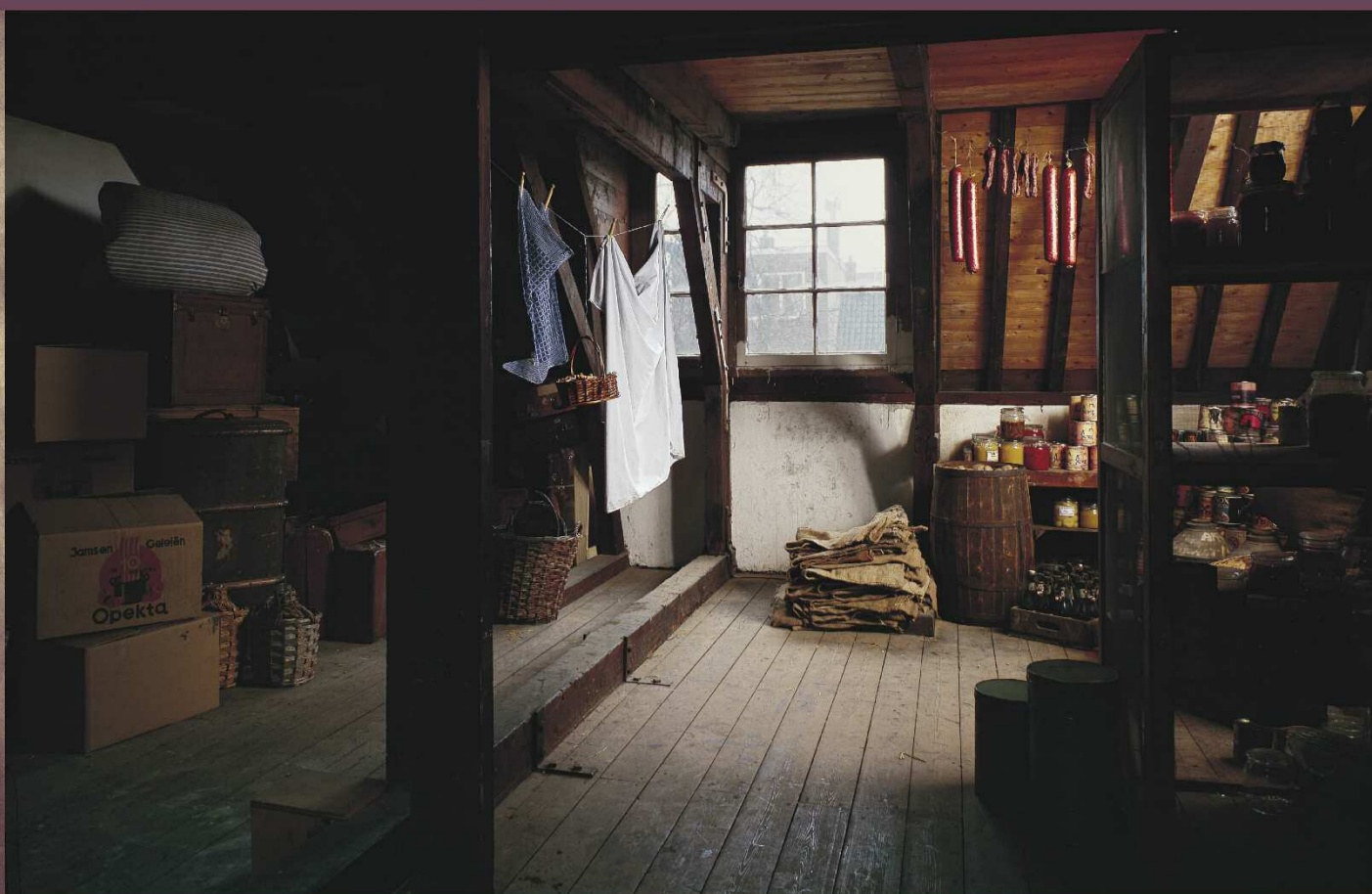
”Kommer jag någonsin att bli en journalist och författarinna?”

ANNE FRANK

”Kommer jag någonsin att bli en journalist och författarinna? Jag hoppas det. O det hoppas jag så, för i skrivandet kan jag fästa alltihop, mina tankar, ideal och fantasier.”

Anne har upptäckt att hon är bra på att skriva och att hon tycker om det. Den 28 mars 1944 hör hon på radion ifrån London att den nederländska regeringen vill samla in dagböcker efter krigets slut. Hon bestämmer sig för att hon ska skriva om sin dagbok så att den kan ges ut som en bok efter kriget. Hon vet också titeln: ’Gårdshuset’.

I gårdshuset väcks nytt hopp om befrielse för att de allierade har landat i Normandie och närmar sig Holland.

1

Anne miettii omaa elämänsä ja maailman menoa usein "salaisen siiven" ullakolla.

Anne sitter ofta på vinden i gårdshuset. Där funderar hon över sig själv, sina känslor och världen omkring henne.

”Kuulen yhä kovempaa
jyrisevän ukkosen
nousevan...”

ANNE FRANK

”Vaikeata tässä ajassa on se, että mielissämme ei herää ihanteita, haaveita tai kauniita odotuksia tai sitten julma todellisuus koskettaa niitä ja tuhoaa ne täydellisesti. On suuri ihme, että en ole luopunut kaikista odotuksistani, sillä ne näyttävät mielettömiltä ja mahdottomilta toteuttaa. Pidän niistä kuitenkin kiinni, kaikesta huolimatta, koska uskon yhä vielä ihmisten sisäiseen hyvyteen. Minusta on kerta kaikkiaan mahdotonta rakentaa kaikkea kuoleman, kurjuuden ja sekasorron pohjalle. Näen kuinka maailma hitaasti muuttuu erämaaksi, kuulen yhä kovempaa jyrisevän ukkosen nousevan ja pelkään, että se tappaa myös meidät, tunnen itsessäni miljoonien ihmisten kärsimyksen, ja kuitenkin, kun katson taivaalle, ajattelen, että tämä kaikki kääntyy jälleen parhain päin, että myös tämä julmuus loppuu pian, että rauha ja tasapaino palaavat maailmaan. Sillä välin minun täytyy pitää haaveitani yllä, ehkä tulevana aikoina voin sittenkin vielä toteuttaa ne!”

Anne kirjoittaa viimeisen kerran päiväkirjaansa 1. elokuuta 1944. Kolme päivää sen jälkeen "salaisen siiven" asukkaiden suurin pelko muuttuu todellisuudeksi.

”Jag hör allt tydligare
åskan gå...”

ANNE FRANK

”Det är det svåra i denna tid: ideal, drömmar, förhoppningar hinner knappt infinna sig innan de drabbas av den allra grymmaste verklighet och på så vis fullständigt ödeläggs. Det är ett rent under att jag inte har gett upp alla mina förhoppningar, för dessa verkar absurda och ogenomförbara. Och ändå håller jag fast vid dem, trots allt, eftersom jag fortsätter att tro på människors inre godhet. För mig är det komplett omöjligt att basera allting på död, elände och förvirring. Jag ser världen långsamt allt mer omvandlas till en öken, jag hör allt tydligare åskan gå, den som kommer att döda även oss, jag lider med miljontals människor, och ändå, när jag blickar upp mot himlen tror jag att allt detta ska vändas till något gott, att även den här ondskan ska upphöra, att det åter ska bli lugn och fred i världsordningen. Till dess måste jag värna mina idéer, i tider som kommer kanske de kan bli till verklighet!”

Den 1 augusti 1944 skriver Anne för sista gången i sin dagbok. Tre dagar senare, den fjärde augusti 1944, inträffar det som de alla fruktat.

ILMIANTO

Perjantaina 4. elokuuta 1944 Prinsengrachtilla sijaitsevan yritysrakennuksen eteen pysähtyy auto. Siitä astuu aseistautuneita mihiä, jotka menevät varaston kautta sisään. Joku on tehnyt poliisille ilmoituksen: ”Siellä on juutalaisia!”

Itävaltalainen SS:n aliupseeri Karl Josef Silberbauer johtaa hollantilaisen poliisin suorittamaa pidätystä. ”Salaisen siiven” asukkaat yllätetään täysin. Heille annetaan hetki aikaa pakata laukkunsa. Silberbauer tyhjentää löytämänsä salkun pannakseen siihen rahaa ja koruja ja Annen päiväkirjapaperit putoavat lattialle. Asukkaat pidätetään ja vietään vankilaan Amsterdamissa.

Pidätyksen jälkeen Miep Gies ja Bep Voskuijl palaavat ”salaisen siiven” ja löytävät Annen päiväkirjapaperit lattialta. He ottavat ne mukaansa ja Miep tallettaa ne kirjoituspöytänsä laatikkoon.

1

Itävaltalainen Karl Josef Silberbauer, SS:n aliupseeri, johti pidätystä. Yhdeksätoista vuotta myöhemmin hänet löydetään Wienistä, missä hän työskentelee poliisina. Hänet lomautetaan työpaikastaan, mutta kun hän kieltää tietävänsä, kuka ilmiantoi ”salaisen siiven” asukkaat, hän saa palata töihin. Sitä, kuka teki poliisille ilmoituksen, ei ole koskaan saatu selville.

Karl Josef Silberbauer, underofficeraren från SS som ledde arresteringen, spåras upp 19 år senare, 1963, i Wien där han arbetar som polis. Han avskedas men får återgå till arbetet efter att ha förklarat att han inte vet vem förrädaren var. Vem som ringde polisen har aldrig klarats upp.

FÖRRÄDERIET

Fredagen den 4 augusti 1944 stannar en bil utanför firman på Prinsengracht. Ett antal väpnade män stiger ut och går in i magasinet. Någon har ringt polisen med meddelandet: ”Det finns judar där!”

Karl Josef Silberbauer, en österrikisk nazist har ledningen. De andra är nederländska poliser. De undangömda blir helt överraskade. De får lite tid att packa en väska. Silberbauer tar en portfölj och tömmer ut innehållet för att lägga pengar och smycken i den. Annes dagboksanteckningar faller på golvet. Gårdshusborna förs till häktet i Amsterdam.

Några timmar senare kommer Miep Gies och Bep Voskuijl till gårdshuset. Där hittar de Annes dagboksanteckningar. Hon tar med sig dem och bevarar dem i sin skrivbordslåda.

2

Ilmiannetur ”salaisen siiven” asukkaat kuljetetaan saksalaisen poliisin toimipaikkaan. Neljä päivää tämän jälkeen heidät siirretään junalla Westerborkin kauttakulkeiriin Hollannin polttoosaan.

De undangömda förs till den tyska polisens kontor. Nåsta dag sänds de med tåg till transitlägret Westerbork i nordöstra Holland.

1 Valtaosa kaikista Hollannissa pidätyistä juutalaisista koottiin Westerborkin kauttakulkuleiriin jatkokuljetuksia odottamaan.

Westerbork är ett läger där alla judar som samlats ihop i Nederländerna församman. Det är ett s.k. transitläger.

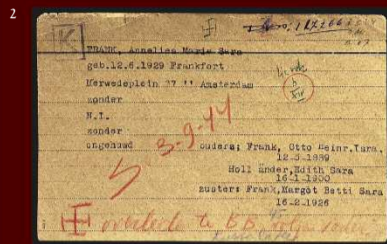
”Me tiesimme mitä tapahtui”

OTTO FRANK

”Olimme taas yhdessä ja olimme saaneet evästä matkalle. Aavistimme, että emme jäisi lopullisesti Westerborkiin, sillä tiesimme Puolaan menevistä deportaatioista. Tiesimme myös, mitä Auschwitzissa, Treblinkassa ja Maidanekissa tapahtui. Mutta me emme olleet niin kovasti huolissamme, Venäjän sotajoukot olivat edenneet jo pitkälle Puolaan. Sotaa oli kestänyt jo niin kauan, että saatoimme elätellä toivoa pelastumisesta. Matkalla Westerborkiin toivoimme, että hyvä onnemme jatkuisi.”

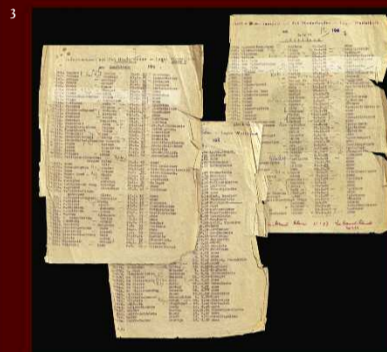
Westerborkissa on tuhansia vankeja. Salaisen siiven asukkaat joutuvat rangaistusparakkeihin, koska he eivät olleet ilmoittautuneet deportaatioon vapaaehtoisesti. Leiristä lähtee säännöllisin väliajoin täysi juna juutalaisia Itä-Euroopan vankileireihin. Neljä viikkoa Westerborkissa oltuaan myös Anne ja muut ”salaisen siiven” asukkaat joutuvat viimeiseen Auschwitziin menevään kuljetukseen.

5 Vangit suljetaan tavaravauunuihin. Yhtein vauunuihin ahdetaan noin 70 henkeä. Matka kesti kolme päivää. Vauunussa ei mahtunut pitkällään, ruokaa tai juomaa ei juuri ollut, vessana oli ämpäri.

2 Annen henkilötiedot Westerborkin vankileiristä.

Anne Franks kortti Westerborkin administration.

3 Syyskuun 3. päivänä 1944 Westerborkista lähtee kuljetus, jossa on 1019 vankia. Säilyneissä kuljetusluetteloissa on Anne Frankin ja muiden ”salaisen siiven” asukkaiden nimet.

Den 3 september 1944 lämnar tåget med 1019 personer ombord Westerbork. Transportlistorna finns kvar. Där står namnen på Anne Frank och de andra Gärdsbusborna.

4 Kuljetus lähdössä Westerborkista.

En transport lämnar Westerbork.

”Vi visste vad som skedde”

OTTO FRANK

”Vi var tillsammans igen och hade fått med oss lite matsäck på vägen. Innerst inne kände vi på oss att vi inte skulle få vara kvar till slutet i Westerbork. Vi visste ju trots allt om deportationerna till Polen och vi visste också vad som skedde i Auschwitz, Treblinka och Majdanek. Men, ändå, ryssarna hade ju tagit sig långt in i Polen? Kriget hade hållit på så länge att vi kunde hoppas på lite tur. När vi åkte in i Westerbork hoppades vi att turen skulle hålla i sig.”

I Westerbork finns mer än 1000 fångar. De undangömda förs till speciella baracker för straffångar, eftersom de inte anmält sig frivilligt till deportationen. Regelbundet går ett fullt tåg med judar österut. Efter fyra veckor sätts Anne och de andra Gärdsbusborna på det sista tåget från Westerbork till Auschwitz.

Fångarna läses in i godsagnar. Ungefär 70 personer kläms in i en vagn. Resan tar tre dagar. Det finns inte plats att ligga, nästan ingen mat eller dryck och bara en hink som toalett.

1
Heti tuhoamisleirille tultua vangit eroteltiin. Raskaana olevat naiset, alle viisitoistavuotiaat lapset, vanhukset ja sairaat joutuivat heti kaasukammioon ja ruumiit poltettiin yleensä heti samana päivänä. Muut joutuivat näännyttävään pakkotyöhön.

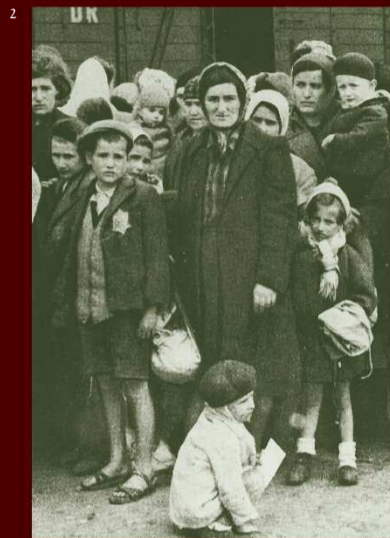
”En halua puhua enää siitä...”

OTTO FRANK

”En halua puhua enää siitä, miltä minusta tuntui, kun perheeni hajotettiin Auschwitzin asemalaiturilla.”

Juna saapuu Auschwitziin yöllä 6. syyskuuta 1944. Vankien täytyy jättää matkatavaransa junaan. Miehet ja naiset erotetaan asemalaiturilla. Otto näkee viimeisen kerran Edithin, Margotin ja Annen. Auschwitz on yksi monista tuhoamisleireistä, jotka on rakennettu nimenomaan vankien surmaamista varten. Vanhukset, sairaat ja alle viisitoistavuotiaat lähetetään heti kaasukammioon. Näin käy myös yli puolelle viimeisessä kuljetuksessa leirille tulleista vangeista. Muut, joiden joukossa ovat myös ”salaisen siiven” asukkaat pannaan pakkotyöhön. Koska Venäjän armeijan joukot ovat lähestymässä, Auschwitzia aletaan tyhjentää ja parin kuukauden kuluttua Anne ja Margot siirretään Bergen-Belsenin keskitysleiriin Saksan luoteisosaan.

4
Nille vangeille, joita ei murhattu heti, tatuoitiin numero käsivarteen. Heidät ajeltiin kaljuiksi ja heidän täytyi pukeutua vangin vaatteisiin.

2
Unkarin juutalaisia Auschwitzin asemalaiturilla. Heidät on valikoitu kaasukammiossa surmattavaksi.

Ungerska judar på perrongen i Auschwitz, utvalda till gaskammaren.

3
Myrkykaasutynnyreitä. Zyklon-B -kaasua käytettiin kaasukammioissa.

Behållare med giftgasen Zyklon-B som man använde i gaskammarna.

Vid ankomsten till förintelslägren selekteras fångarna. Gravida kvinnor, barn under 15 år, sjuka och äldre gasas oftast ihjäl och kremas direkt. De övriga rvingas utföra utmattande tvångsarbete.

”Jag vill inte tala mer...”

OTTO FRANK

”Jag vill inte mer tala om vad jag kände när min familj splittrades på perrongen i Auschwitz.”

På natten till den sjätte september 1944 kommer tåget fram till Auschwitz. Fångarna måste lämna bagaget på tåget. På perrongen skiljs männen och kvinnorna från varandra. Det är sista gången som Otto ser Edith, Margot och Anne. Auschwitz är ett av förintelslägren som är byggt för att döda människor. Äldre, sjuka och barn gasas ihjäl direkt efter ankomsten. Det gäller mer än hälften av de deporterade som är med på Annes tåg. Andra, bl.a. Gårdshusborna, överlever selektionen och förs till ett arbetsläger. Eftersom de ryska trupperna närmar sig börjar nazisterna att tömma Auschwitz. Efter två månader flyttas Anne och Margot över till koncentrationslägret Bergen-Belsen.

De fångar som inte döddes genast fick ett nummer intatuerat på armen. Håret rakades bort och de fick fångkläder.

1 Bergen-Belsenin liian täydessä keskitysleirissä on pulaa ruoasta, siellä on kylmä ja sairaudet leviävät nopeasti.

I det överfyllda koncentrationslägret Bergen-Belsen härskar hunger, kyla och sjukdomar.

”Anne ei ollut enää sama tyttö...”

HANNAH GOSLAR

”Tapasimme toisemme taas Bergen-Belsenissä. Anne ei ollut enää sama tyttö, jonka olin tuntenut. Hän oli murtunut. Se oli hirveää. Anne alkoi heti itkää ja sanoi: ’Minulla ei ole enää vanhempia.’ Minä uskon, että jos Anne olisi tiennyt, että hänen isänsä eli vielä, hänellä olisi ollut enemmän voimia pysyä hengissä.”

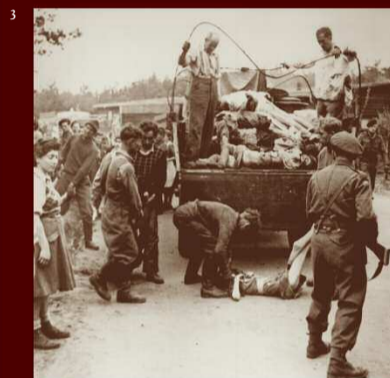
Annen koulukaveri Hannah on myös Bergen-Belsenissä, mutta toisessa osastossa. Tyttöjä crottaa piikkilangasta ja oljesta tehty aitaus, eivätkä he näe toisiaan. Kun Anne kertoo, että hänellä ja Margotilla on nälkä eikä heillä ole lämpimiä vaatteita, Hannah heittää aitauksen yli paketin, jossa on vaatteita ja vähän ruokaa. Mutta Margot ja Anne ovat jo liian nääntyneitä. He sairastuvat pilkkukuumeeeseen ja kuolevat molemmat helmikuussa 1945 lyhyen ajan kuluessa.

Brittiarmeija vapauttaa Bergen-Belsenin leirin 15:nä maaliskuuta 1945.

Westerborkin ja Auschwitzin kautta Anne ja Margot päätyivät viimeiseen määrätalohänsä Bergen-Belsenin.

Efter Westerbork och Auschwitz når Anne and Margot deras slutliga destination: Bergen-Belsen.

Leirin vapauttaneet brittisotilaat järkyttyvät näkemästään. Kaikkiin on ruumaita. Leirin vartijat määrätään hautaamaan ruumiit.

De brittiska soldaterna som befriar lägret är djupt chockade. Overallt ligger lik. De tvingar de tidigare kampvakterna att begrava liken.

”Det var inte samma Anne”

HANNAH GOSLAR

”I Bergen-Belsen träffades vi igen. Det var inte samma Anne som jag känt en gång. Det var en nedbruten flicka. Det var hemskt...Hon började gråta med en gång och berättade för mig: ”Jag har inga föräldrar längre.” Jag tänker ofta på att om Anne hade vetat om att hennes far levde hade hon haft mycket mer kraft över till att överleva.”

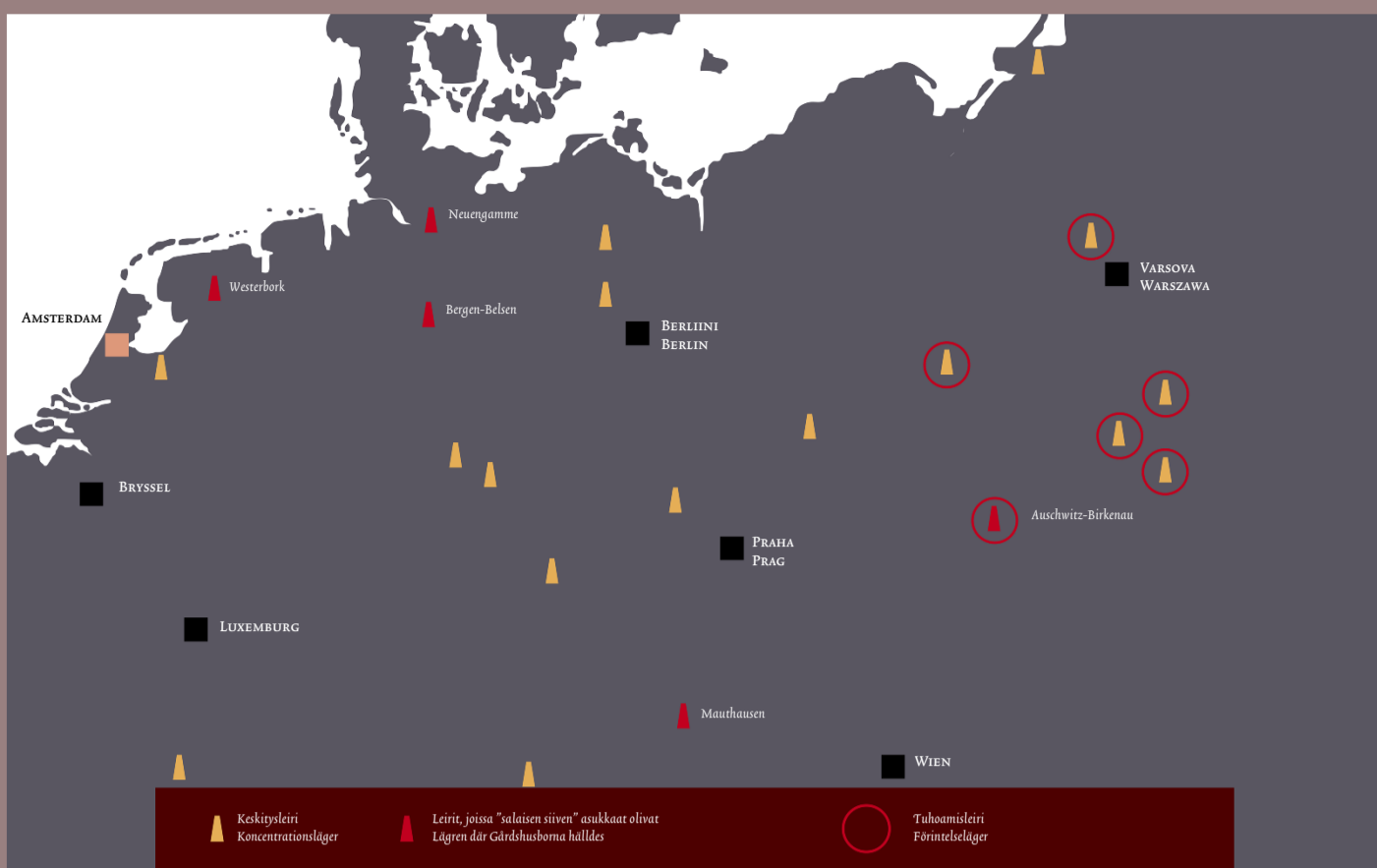
Annes klasskamrat Hannah finns i en annan del av Bergen-Belsen. De är åtskiljda av en inhägnad av taggtråd och halm och kan inte se varandra. Anne berättar att hon och Margot är hungriga och fryser eftersom de inte har några varma kläder. Hannah slänger ett paket med kläder och lite mat över inhägnaden, men Margot och Anne har inga krafter kvar. Båda får fläcktyfus. I februari 1945 dör de strax efter varandra.

Den 15 april 1945 befrias Bergen-Belsen av den brittiska armén.

4 Naisten parakki Bergen-Belsenin vapauttamisen jälkeen.

En barack med kvinnor, kort efter Bergen-Belsens befrielse.

1

Joitakin suurimpia keskitys- ja tuhoamisleirejä.

”Ainoa toivoni”

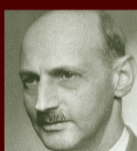
OTTO FRANK

”Lapseni ovat ainoa toivoni. Takerrun uskoon, että he ovat elossa ja että olemme pian taas yhdessä. Vain lapsilla, vain lapsillani on merkitystä.”

Näin kirjoittaa epätoivoinen Otto Frank äidilleen leiristä vapautumisen jälkeen. Otto selvisi Auschwitzista sattuman ansiosta. Hän oli yksi niistä harvoista, jotka venäläiset sotilaat tapasivat elossa. Vähän vahvistuttuaan hän lähtee Amsterdamiin. Paluumatka kestää neljä kuukautta, sillä Euroopassa käydään vielä monissa paikoin sotaa, eikä niiden alueiden läpi voi matkustaa. Pitkän matkansa aikana Otto kuulee, että Edith on kuollut, mutta lapsistaan hän ei saa mitään tietoa ja hän voi vain toivoa, että he ovat vielä elossa.

2

Otto Frank on ainoa ”salaisen siiven” asukkaista henkiin jäänyt. Venäjän armeija vapauttaa hänet 27. tammikuuta 1945 Auschwitzista.

Otto Frank är den enda av Gårdsbusborna som överlevde. Han befrias den 27 januari 1945 i Auschwitz av ryska trupper.

Edith Frank kuolee 6. tammikuuta 1945 Auschwitzissa uupumuksen.

Edith Frank dör den 6 januari 1945 i Auschwitz av svält och utmattning.

Margot Frank kuolee helmikuussa 1945 Bergen-Belsensissä pilkkukuumeeseen.

Margot Frank avlider i februari 1945 i Bergen-Belsen av fläcktyfus.

Anne Frank kuolee joitakin päiviä Margotin jälkeen Bergen-Belsensissä pilkkukuumeeseen.

Anne Frank dör några dagar efter Margot i Bergen-Belsen av fläcktyfus.

Hermann van Pels kuolee kaasukammiossa kohta Auschwitziin tulonsa jälkeen loka- tai marraskuussa 1944.

Hermann van Pels gasas ihjäl kort efter sin ankomst (oktober eller november 1944) i Auschwitz.

Auguste van Pels kuolee huhti- tai toukokuussa 1945 matkalla Theresienstadtin keskitysleiriin.

Auguste van Pels omkommer i april eller maj 1945 på väg till koncentrationslägret Theresienstadt.

Peter van Pels kuolee 5. toukokuuta 1945 Mauthausenin keskitysleirissä.

Peter van Pels dör den 5 maj 1945 i koncentrationslägret Mauthausen.

Fritz Pfeffer kuolee 20. joulukuuta 1944 Neuengammen keskitysleirissä.

Fritz Pfeffer avlider den 20 december 1944 i koncentrationslägret Neuengamme.

Några av de huvudsakliga koncentrations- och förintelslägren.

”Mitt enda hopp”

OTTO FRANK

”Mina barn, det är mitt enda hopp. Jag klamrar mig fast vid tanken på att de lever och att vi snart ska få vara tillsammans igen. Bara barnen, barnen är det enda som betyder något.”

Så skriver Otto Frank förtvivlad till sin mor i Basel efter befrielsen. Av en slump har Otto överlevt Auschwitz. Han är en av de få överlevande som de ryska militärerna finner vid liv. När han har fått tillbaka lite livskraft börjar han resan till Amsterdam. Den tar fyra månader för på många olika platser i Europa pågår fortfarande strider. Under den långa resan hör han att Edith har avlidit men om barnen vet han fortfarande ingenting och han hoppas att de fortfarande finns vid liv.

1 Otto Frank näyttää vankinumeroaan.

”...lasteni kuolema”

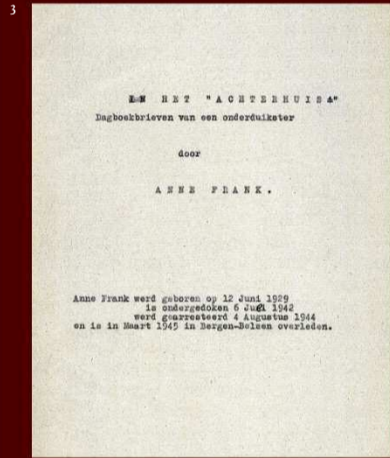
OTTO FRANK
 ”Vähitellen eri keskitysleireiltä palasi pieniä ryhmiä ja yritin jatkuvasti saada tietoja Margotista ja Annesta. Vihdoin tapasin kaksi sisarta, jotka olivat olleet heidän kanssaan samaan aikaan Bergen-Belsenissä. He kertoivat minulle tyttärieni surkeista viimeisistä päivistä ja heidän kuolemastaan.”

Otto on murtunut mies. Miep Gies, joka oli säilyttänyt sodan aikana Annen päiväkirjamuistiinpanot, antaa ne nyt Otolle ja sanoo: ”Tämä on tyttärensä perintö.”

Ensin Otto ei pysty lukemaan päiväkirjaa. Hän on liian murtunut. Kun hän sitten vihdoin alkaa lukea, hän ei millään malttaisi lopettaa: ”Esiin tuli aivan eri Anne kuin se tytär, jonka olin menettänyt. Näin syvällisistä ajatuksista ja tunteista minulla ei ollut aavistustakaan.”

Först klarar Otto inte av att läsa dagboken. Hans sorg är för stor. När han efter en tid börjar läsa boken kan han inte sluta läsa: ”Jag fick en helt annan bild av Anne än den dotter som jag hade förlorat. Sådana djupa tankar och känslor, det hade jag ingen aning om.”

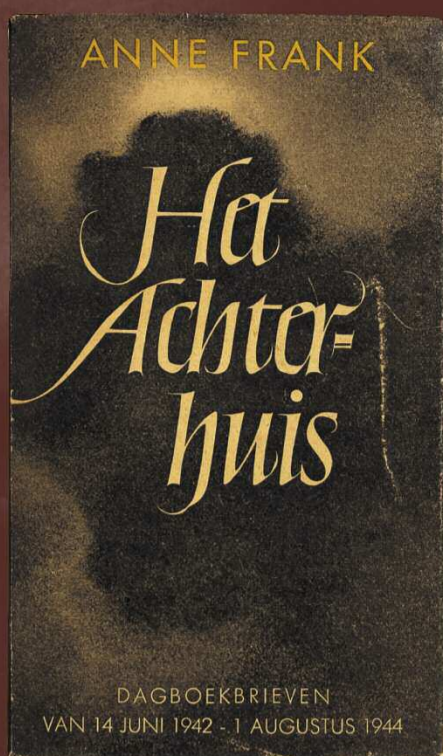
Otto kirjoittaa osan päiväkirjasta koneella puhtaaksi ja näyttää sitä sukulaisille ja joillekin ystävilleen. He ovat sitä mieltä, että päiväkirja kannattaa julkaista.

Hän skriver ut en del av dagboken på skrivmaskin och låter släktingar och några vänner läsa den. De tycker att den borde publiceras.

”...mina barns död”

OTTO FRANK
 ”Hela tiden kom små grupper tillbaka från koncentrationslägren och jag försökte konstant få reda på något om Margot och Anne. Till slut fann jag två systrar som hade varit tillsammans med dem i Bergen-Belsen. De berättade om den hemska sista tiden i lägret och om mina barns död.”

Otto är en bruten man. Miep Gies, som har tagit hand om Annes dagboksanteckningar överlämnar dem till Otto med orden: ”Det här är arvet efter din dotter”.

”Kuuluisaksi kirjailijattareksi...”

ANNE FRANK

”Minun rakkain toiveeni on tulla kerran sanomalehtinaiseksi ja myöhemmin kuuluisaksi kirjailijattareksi. Sodan jälkeen haluan joka tapauksessa julkaista kirjan nimeltä ’Salainen siipi’.”

Kesäkuussa 1947, kaksi vuotta sodan jälkeen, Anne Frankin päiväkirja ilmestyy nimellä, jonka hän itse oli keksinyt: ”Het Achterhuis” (Salainen siipi).

Ensimmäinen painos myydään nopeasti loppuun. Uusia painoksia julkaistaan pian sen jälkeen. Myös ulkomaalaiset kustantajat kiinnostuvat päiväkirjasta.

Vuonna 1955 päiväkirjasta muokataan näytelmä. Siitä tulee suuri menestys. Myös näytelmän jälkeen tehty elokuva vetää täysiiä katsojia maailmassa.

Anne Frankin päiväkirja on käännetty yli 60 kielelle ja sitä on myyty yli 30 miljoonaa kappaletta. Myös katuja ja kouluja on nimetty Annen mukaan.

Miljoonat ihmiset lukevat Annen päiväkirjan. Monet haluavat myös nähdä omin silmin paikan, jossa hän sen kirjoitti.

Två år efter kriget, i juni 1947, kommer Anne Franks dagbok ut. Med samma titel som hon själv hade hittat på: ”Het Achterhuis” (Gårdshuset).

Den första utgåvan såljs snabbt ut och nya utgåvor trycks. Utländska förlag visar också intresse för boken.

1955 bearbetas boken till en teaterpjäs. Det blir en succé. Också filmen, som görs senare, drar fulla hus över hela världen.

Anne Franks dagbok är översatt till mer än 60 språk, mer än 30 miljoner exemplar av boken har sålts och gator och skolor är uppkallade efter Anne Frank.

Miljoner människor har läst dagboken. Många vill med egna ögon se platsen där Anne Frank skrev sin dagbok.

”bli en berömd författarinna...”

ANNE FRANK

”Min största önskan är att bli journalist och sedan berömd författarinna. Efter kriget vill jag i alla fall ge ut en roman med titeln ’Gårdshuset’.”

Anne Frank on monille holokaustin, kuuden miljoonan ihmisen suunnitelmallisen murhan, symboli.

”Päiväkirja tekee holokaustin tragedian konkreettiseksi. Se havainnollistaa kaiken siinä tuhotun inhimillisen energian ja lahjakkuuden, sen kovan hinnan, joka on jouduttu maksamaan, koska vapaat maat eivät ajoissa puuttuneet historian kulkuun ja pysäyttäneet totalitaarisia liikkeitä.”

Yehuda Lev

För många har Anne Frank blivit en symbol för Förintelsen, det planerade folkmordet av 6 miljoner människor.

”Dagboken visar Förintelsens ofattbara tragedi, förspillningen av människoliv och talang och det pris som fick beralas för att fria människor inte agerade i tid för att undertycka den totalitära törelsen.”

Yehuda Lev

Otto Frank vuonna 1960 vähän ennen Anne Frank -talon avajaisia. Hänelle ei riitä se, että ”salainen siipi” voim avattaisiin yleisölle. Hän perustaa tiedotustyötä tekevän säätiön, joka edistää eri puolilta maailmaa kotoisin olevien nuorten tapaamisia. Otto Frank kuolee 91-vuoden ikäisenä maaliskuussa 1980.

© Arnold Newman

Otto Frank strax innan öppningen av museet Anne Frank Hus, 1960. Otto vill mer än att bara visa gårdshuset. Han bildar en edukativ stiftelse som möjliggör möten mellan ungdomar från hela världen. Otto Frank dör 1980, 91 år gammal.

© Arnold Newman

Anne Frank -säätio

Anne Frank -säätion toiminnan tavoitteena on estää Anne Frankin, natsi-ajan hirmutekojen ja holokaustin muistoa unohtumasta.

Anne Frankin muistolla on myös ajankohtainen merkityksensä, joka liittyy yksilönvapauteen, ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja monimuotoiseen demokraattiseen yhteiskuntaan. Toiminnallaan Anne Frank -säätio pyrkii innostamaan ihmisiä kaikkialla maailmassa edistämään aktiivisesti näiden arvojen toteutumista.

Kolofoni

LAATIJAT

Menno Metselaar, Anne Frank -säätio

Ruud van der Rol

TUOTANTO

Joost Luk, Gouda

Sinikka Koskinen, Helsingin kaupungin kirjasto, Helsinki

Joséphine de Man, Anne Frank -säätio, Amsterdam

Cihan Tekeli, Anne Frank -säätio, Amsterdam

ULKOASU

Joost Luk, Gouda

KÄÄNNÖS

Lili Ahonen

Petra Järveläinen

Charlotte Lagerberg-Luijten

Erna Piirola

OIKOLUKU

Emma Karlsson

Simo Muir

PAINOTYO

Expo Display Service, Apeldoorn

Katkelmat Anne Frankin päiväkirjasta:

Anne Frank, Päiväkirja, 2002

Toimittaneet Otto H. Frank ja Mirjam Pressler

Suomentanut Anita Odé

KIIТОKSET

Helsingin yliopisto

Opetushallitus

Rauhankasvatusinstituutti

Suomen ihmisoikeus- ja demokratiasuurlähettiläs Sauli

Feodorow

Suomen juutalainen yhteisö

NÄYTTELY ON TOTEUTETTU

SEURAAVIEN TAHOJEN TUELLA

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Alankomaiden suurlähetystö

Israelin suurlähetystö

Helsingin kaupungin kirjasto

Anne Frank -säätio

DHL

© Anne Frank Stichting, Amsterdam, 2011

© Anne Frank Fonds, Basel, kaikki Anne Frankin tekstit

Kaikki oikeudet pidätetään. Mitään osaa tästä näyttelystä ei saa kopioida, säilyttää tiedostona tai julkaista missään muodossa tai millään tavalla ilman Anne Frank -säätion etukäteen antamaa kirjallista lupaa. Mikäli yksi tai useampia osia tästä näyttelystä halutaan sisällyttää antologiaan, oppimateriaaliin tai johonkin muuhun kokoomateokseen, tulee kääntyä Anne Frank -säätion puoleen.

Anne Frank Stiftelsen

Anne Frank Stiftelsen har som mål att hålla minnet av Anne Frank, nazisttiden och Förintelsen vid liv.

Anne Franks historia och händelserna kring hennes liv och död har också mycket att lära oss idag. Hon är för Anne Frank Stiftelsen direkt knuten till upprätthållandet av frihet och mänskliga rättigheter och för ett demokratiskt och pluralistiskt samhälle. Genom sin verksamhet vill Anne Frank Stiftelsen inspirera folk över hela världen att aktivt engagera sig för dessa ideal.

Kolofon

SAMMANSTÄLLNING

Menno Metselaar, Anne Frank Hus

Ruud van der Rol

FORMGIVNING OCH UTFÖRANDE

Joost Luk, Gouda

Sinikka Koskinen, Helsingfors stadsbibliotek, Helsingfors

Joséphine de Man, Anne Frank Stiftelsen, Amsterdam

Cihan Tekeli, Anne Frank Stiftelsen, Amsterdam

GRAFISK FORMGIVNING

Joost Luk, Gouda

ÖVERSÄTTNING

Lili Ahonen

Petra Järveläinen

Charlotte Lagerberg-Luijten

Erna Piirola

KORREKTUR

Emma Karlsson

Simo Muir

TRYCKERI

Expo Display Service, Apeldoorn

Citaten ur "Anne Franks dagbok"

är hämtade ur den svenska översättningen

av Per Holmer (2005)

MED TACK TILL

Helsingfors universitet

Finska utbildningsstyrelsen

Rauhankasvatusinstituutti

Den finska ambassadören för mänskliga rättigheter Sauli

Feodorow

Den judiska församlingen i Finland

UTSTÄLLNINGEN HAR PRODUCERATS

MED STÖD AV

Undervisnings- och kulturministeriet

Konungariket Nederländernas ambassad

Israels ambassad

Helsingfors stadsbibliotek

Anne Frank Stiftelsen

DHL

© Anne Frank Stichting, Amsterdam, 2011

© Anne Frank Fonds, Basel

Alla rättigheter förbehållna. Inget ur denna utställning får reproduceras, lagras i ett hämssystem eller överföras i någon form eller på något sätt, elektroniskt, mekaniskt, inspelat eller på annat sätt, utan skriftligt tillstånd från Anne Frank Stichting. För reproducering av delar ur innehållet i utställningen i ett föredrag, kompendium eller för andra ändamål bör man vända sig till Anne Frank Stichting.

Valokuvat

Fotografi

Ariodrome Luchtfotografie, Lelystad
Fotocollectie Anne Frank Stichting, Amsterdam
ANP-foto, Amsterdam
Archiv Ernst Klee, Frankfurt am Main
Archiv für Kunst und Geschichte Berlin
Bildarchiv Abraham Pisarek, Berlin
Bildarchiv Preußischer Kulturbesitz, Berlin
Allard Bovenberg, Amsterdam
Bundesarchiv, Koblenz
Dokumentations- und Kulturzentrum Deutscher Sinti und Roma, Heidelberg
Galerie Bilderwelt, Reinhard Schultz, Berlin
Imperial War Museum, London
Informaticentrum Nederlands Rode Kruis, collectieOorlogsarchief, Den Haag
Institut für Stadtgeschichte, Frankfurt am Main
Koninklijk Museum van het Leger en van Krijgsgeschiedenis, Brussel
Landesbildstelle, Berlin
Maria Austria Instituut, Amsterdam
Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie, Amsterdam
Arnold Newman, New York
Prentenkabinet der Rijksuniversiteit Leiden/Foto: Emmy Andriess
Eric van Rootselaar, Retranchement
Spaarnestad Fotoarchief, Haarlem
United States Holocaust Memorial Museum, Washington DC
Verzetmuseum Amsterdam
Yad Vashem, Jerusalem

Näyttelyssä on valokuvia, joiden alkuperää ei ole kyetty selvittämään. Omia valokuvia tunnistavia pyydetään kääntymään Anne Frank -säätion puoleen.

Det finns fotografier i denna utställning vars ursprung är okänt. Den som känner igen egna fotografier kan ta kontakt med Anne Frank Stiftelsen.

